

106de vergadering

Donderdag 3 september 2009

Aanvang 10.15 uur

Voorzitter: Verbeet

Tegenwoordig zijn 124 leden, te weten:

Aasted Madsen-van Stiphout, Agema, Algra, Anker, Aptroot, Arib, Azough, Bashir, Van Beek, Besselink, Biskop, Blok, Blom, Van Bochove, Boekestijn, Boelhouwer, Bosma, Bouchibti, Bouwmeester, Brinkman, Ten Broeke, Van der Burg, Cramer, Van Dam, Depla, Dezentjé Hamming-Bluemink, Tony van Dijk, Jan Jacob van Dijk, Van Dijken, Eijsink, Elias, Ferrier, Fritsma, Van Gent, Gerkens, Van Gerven, Gesthuizen, Graus, Griffith, Van Haersma Buma, Halsema, Van der Ham, Haverkamp, Heerts, Heijnen, Van Heugten, Van Hijum, Ten Hoopen, Irrgang, Jacobi, Jager, Jansen, Joldersma, Jonker, Kalma, Knops, Koopmans, Koppejan, Koşer Kaya, Kraneveldt-van der Veen, De Krom, Kuiken, Leerdam, Leijten, Lempens, Linhard, Luijben, Mastwijk, Meeuwis, Van Miltenburg, De Mos, Neppéus, De Nerée tot Babberich, Nicolaï, Omtzigt, Ormel, Ortega-Martijn, Ouwehand, De Pater-van der Meer, Pechtold, Peters, Pieper, Polderman, Poppe, Van Raak, Remkes, Roefs, Roemer, De Roon, Samsom, Schermers, Schinkelshoek, Schippers, Slob, Smeets, Smits, Spiess, Van der Staaij, Sterk, Tang, Teeven, Timmer, Van Toorenburg, Uitslag, Ulenbelt, Van der Veen, Van Velzen, Vendrik, Verbeet, Vermeij, Vietsch, Van der Vlies, Voordewind, Vos, Jan de Vries, Van Vroonhoven-Kok, Waalkens, Weekers, Wiegman-van Meppelen Scheppink, Wilders, Willemse-van der Ploeg, De Wit, Wolbert en Zijlstra,

en de heer Balkenende, minister-president, minister van Algemene Zaken, de heer Rouvoet, viceminister-president, minister voor Jeugd en Gezin, de heer Verhagen, minister van Buitenlandse Zaken, mevrouw Ter Horst, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw Verburg, minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, mevrouw Bijleveld-Schouten, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw Huizinga-Heringa, staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, de heer Heemskerck, staatssecretaris van Economische Zaken, en mevrouw Bussemaker, staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mee dat het lid Slob zich heeft afgemeld voor de ochtendvergadering.

Deze mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

- **de subsidiariteitstoets van het voorstel voor een richtlijn inzake kwaliteits- en veiligheidsnormen voor menselijke organen, bestemd voor transplantatie (COM(2008)818def) (31805, nr. 8).**

De **voorzitter**: Ik stel voor, conform het voorstel van de Tijdelijke gemengde commissie subsidiariteitstoets te besluiten.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het voorstel van wet van het lid Van Dam houdende wijziging van Boek 2 en Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek (stilzwijgende verlenging en opzegtermijn bij lidmaatschappen, abonnementen en overige overeenkomsten) (30520).**

(Zie vergadering van 5 maart 2009.)

De **voorzitter**: Ik heet de adviseurs van de heer Van Dam, de heren De Geest en Van Rij, welkom, evenals de staatssecretaris van Economische Zaken, die voor mij een beetje in een dode hoek zit, maar die er wel is.

De heer **Van der Ham** (D66): Is dat politiek bedoeld?

De **voorzitter**: U had het woord niet, mijnheer Van der Ham! Het woord is aan de heer Van Dam.

De algemene beraadslaging wordt hervat.

De heer **Van Dam** (PvdA): Voorzitter. Ik zal eerlijk zeggen dat ik voor het eerst sinds lange tijd weer eens gespannen was voor een Kamerdebat. Dat komt doordat dit de allereerste keer is dat ik op deze plek mag staan, mijn maidenspeech vanuit vak K. Ik begrijp dat het voorrecht om niet te worden geïnterrupteerd helaas niet is weggelegd voor je maidenspeech op deze plek, dus ik vrees dat ik de collega's daar op geen enkele manier van af kan houden.

Van Dam

Laat ik om te beginnen mijn hartelijke dank uitspreken aan de woordvoerders van de verschillende fracties. Het maken van een initiatiefwetsvoorstel is een behoorlijke klus. Dat heb ik de afgelopen tijd gemerkt. Het is heel fijn om te merken dat ook de collega's er behoorlijk werk van hebben gemaakt om het voorstel van commentaar en van kritische vragen te voorzien. Dat is al waardering op zich.

Ik dank de leden ook voor hun complimenten voor het initiatief als zodanig, nog los van de inhoud. Hoewel die complimenten zoet smaakten, zal ik mij een volgende keer echt wel drie keer bedenken voor ik weer aan zo'n klus begin. Ik heb heel wat meer respect gekregen voor het werk dat op de ministeries wordt gedaan, maar ik heb ook mogen ervaren hoe onevenwichtig ons democratisch bestel is. Een Kamerlid moet met een parttime medewerker bijna een heel ministerie controleren en daartussendoor dan ook nog proberen zijn eigen wet te maken.

Hoe komt het toch dat wij in Nederland zo terughoudend zijn om onze eigen democratie ook daadwerkelijk te faciliteren? De volksvertegenwoordiging moet niet alleen op papier de instrumenten in handen hebben om het volk te vertegenwoordigen maar moet ook daadwerkelijk in staat zijn om dat te doen, want anders weet de regering altijd dat de honden in de Kamer misschien wel blaffen, maar zelden bijten. Als je toch wilt bijten, moet je nu een behoorlijk lange adem hebben. Dat heb ik gehad, want het is alweer bijna vijf jaar geleden dat Ferd Crone en ik zijn begonnen met dit wetsvoorstel. Wij wilden het dan ook goed doen. Wij wilden reacties verzamelen, met de sector overleggen, luisteren naar de argumenten van partijen die hiermee te maken kregen en uiteraard luisteren naar de argumenten van collega's. Aan de hand daarvan hebben wij steeds de wet verbeterd. Tot gisteren aan toe ben ik bezig geweest met de allerlaatste nota van wijziging, waarin wij nog enkele verbeteringen hebben doorgevoerd naar aanleiding van vragen en opmerkingen van de woordvoerders. Ook die bleek weer complexer dan wat wij tevoren hadden voorzien. En dat terwijl dit eigenlijk maar een kleine wetswijziging lijkt.

Want voor veel mensen kan dit wetsvoorstel een verlossing betekenen van jarenlange irritaties. Voor veel bedrijven betekent het ook een toename van de onzekerheid in hun bedrijfsvoering. Dat realiseer ik mij heel goed. Enkelen van u hebben in de eerste termijn gevraagd of dit nu wel nodig was. Vooral de heer Van der Ham vroeg, net als de heer Elias en de heer Van der Staaij, naar de eigen verantwoordelijkheid van de consument. De heer Van der Ham vroeg bijna filosofisch wat wij eigenlijk nog van een consument in de 21ste eeuw kunnen verwachten. Ik ben het met hem eens dat je van mensen mag verwachten dat zij zich realiseren welke verplichtingen zij aangaan, maar dat vereist tegelijkertijd dat de consument altijd open en eerlijk geïnformeerd wordt. Zo gaat het niet altijd.

Laat ik eens een voorbeeld uit mijn eigen ervaring geven. Een aantal jaren geleden ging ik naar een sportschool. Wij kennen bijna allemaal dit voorbeeld, wij gaan allemaal vol goede bedoelingen naar de sportschool en komen er een halfjaar later achter dat wij veel te weinig zijn geweest. Dat is misschien de prijs die je voor dit werk betaalt. Ik kreeg een mapje in mijn handen, ik moest mijn naam en adres invullen, en vervolgens mijn handtekening zetten. Ik was dan meteen lid en ik

kreeg ook nog korting op mijn abonnement, omdat die dag net een speciale kortingsdag was. Pas toen ik anderhalf jaar later mijn lidmaatschap wilde opzeggen, kwam ik erachter dat het formulier ook een achterkant had. Daar stond op dat sprake was van een jaarcontract en dat dit stilzwijgend zou worden verlengd. Natuurlijk was ik naïef geweest. Ik had dat moeten bekijken, maar ik denk dat heel veel mensen dat hebben meegemaakt. Afgaande op mijn eigen mailbox van de afgelopen jaren en vooral maanden kan ik constateren dat dit het geval is. Heel veel mensen mailden mij soortgelijke ervaringen. In een enkel geval was zelfs een verhuizing naar het buitenland geen reden om het jaarcontract bij de sportschool op te mogen zeggen. Deze week nog kreeg ik een mail van mevrouw Diepema die een proefabonnement op een tijdschrift had afgesloten en ineens aan een jaarabonnement bleek vast te zitten. Zij was niet de enige. Ik heb talloze mails gehad met soortgelijke verhalen van mensen die de beroemde kleine lettertjes even niet goed hadden gelezen, of die niet hadden gevonden, omdat ze stiekem achterop in een klein hoekje op het invulkaartje stonden.

Je kunt als consument slechts je verantwoordelijkheid nemen als alle partijen op de markt dat ook doen en als die dat eerlijk en open doen. Het komt er nu vaak op neer dat je als consument moet opletten dat je er niet instinkt. Bij het sluiten van contracten moet je constant op je hoede zijn. Het afsluiten van contracten in Nederland is als het kopen van merk T-shirts in Turkije. Je komt er pas achteraf achter dat je er bent ingestoken. Waarom doen bedrijven dat? Stilzwijgende verlenging is geen service aan de klant, zoals ook de heer Van der Staaij in dit debat suggereerde. De klant wordt namelijk prima geholpen met een contract voor onbepaalde duur waar hij op elk moment van af kan. Het contract loopt lekker door, maar je kunt opzeggen wanneer je wilt. Stilzwijgende verlenging is vooral een service voor een bedrijf. Het geeft wat meer zekerheid, maar het houdt de consument vast. Het is een beproefd instrument om overstappen te voorkomen. Daarom wordt stilzwijgende verlenging ook zo enthousiast benut. Het is voor een consument echter ontzettend frustrerend om erachter te komen dat hij bij elk bedrijf op elk gewenst moment een contract of abonnement kan afsluiten, maar er nooit zo snel en net zo gemakkelijk meer van af kan. Als je een nieuw abonnement wilt afsluiten, krijg je nooit te horen dat het bedrijfsproces daar niet op is afgestemd en dat men het logistiek niet aan kan. Als je een nieuw abonnement wilt afsluiten, krijg je nooit te horen dat je nog negen maanden moet wachten, omdat het jaar nu eenmaal net is ingegaan en je pas aan het eind van het jaar weer abonnee kunt worden. Als je een nieuw abonnement wilt afsluiten, zeggen ze nooit tegen je: Sorry, dat kan bij ons alleen in november. Als je wilt opzeggen, krijg je dat allemaal wel te horen. Ik hoef vast niet te zeggen waarom. Bedrijven vangen consumenten zoals je een bij vangt in een lege fles met een beetje honing. De bij weet de weg naar binnen altijd heel gemakkelijk te vinden, maar hij komt er nooit meer uit. Dat is precies de bedoeling van het stilzwijgend verlengen van contracten. Natuurlijk, zeg ik tegen de heer Van der Ham, kun je tegen de consument zeggen dat hij al die kleine lettertjes maar moet lezen, dat hij elk blaadje drie keer moet omdraaien om te zien of hij niet iets over het hoofd heeft gezien, dat hij van alle contracten de opzegdatum in zijn agenda moet

Van Dam

zetten, dat hij moet vastleggen tussen welke data hij zijn opzegbrief moet versturen en op welke manier en dat hij een contract, ook al is dat per e-mail afgesloten, per aangetekende brief moet opzeggen. Daarmee zeggen wij echter nogal wat tegen de consument. Daarmee zeggen wij namelijk tegen de consument dat hij alles moet wantrouwen.

Ik wil geen samenleving waarin wij alleen maar zaken doen op basis van wantrouwen. Daarom ben ik aan deze wet gaan werken. Het vertrouwen moet terug, want alleen dan functioneren markten zoals het hoort. Ik heb het dan over het vertrouwen dat je krijgt waarvoor je betaalt, het vertrouwen dat je over kunt stappen naar een ander als die beter of goedkoper is, het vertrouwen dat je net zo gemakkelijk van een contract af kunt als je eraan komt, en het vertrouwen dat je je recht kunt halen als je bent belazerd, kortom vertrouwen in de werking van de markt. Dat is wat wij volgens mij van consumenten in de 21ste eeuw mogen verwachten. Het is aan ons om ervoor te zorgen dat de consumenten het vertrouwen kunnen behouden, maar daarvoor moet sprake zijn van een zeker machtsevenwicht tussen de consument en de aanbieder. De heren Heemelaar en Van der Staaij spraken daar ook over en gaven terecht aan dat dit machtsevenwicht verstoord is geraakt.

De **voorzitter**: De heer Van der Ham. Ik zat niet te twitteren.

De heer **Van der Ham** (D66): Dat is u geraden, voorzitter.

Ik dank de heer Van Dam voor zijn inleiding, maar wij moeten het ook niet te dramatisch tegenover elkaar zetten. Wij erkennen allemaal, of wij nu kritisch of lovend over het wetsvoorstel zijn, dat op dit punt sprake is van een probleem. Inderdaad maken sommige ondernemers hiervan misbruik. Soms kun je wel per telefoon lid worden, maar moet je via aangetekende brief opzeggen. Dat is heel oneerlijk. Ik deel de opvatting dat sprake is van onevenwichtigheid die moet worden opgeheven. Echter, het is wel de vraag of je bij alle vormen van verleiding de verantwoordelijkheid uiteindelijk bij de ondernemer moet neerleggen. Daarom zijn vanuit de CDA-fractie amendementen ingediend waarin gevraagd wordt om een minimum. Ongetwijfeld zal de heer Van Dam hierop later nog ingaan. Zijn beeld dat mensen die kritisch zijn over dit wetsvoorstel in feite de burgers willen laten gaarkoken in hun eigen sop, doet niet helemaal recht aan wat hij in eerste termijn van de Kamer heeft gehoord, in ieder geval wat mijn fractie betreft.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik heb niet voor niets aangegeven dat ik erkentelijk was voor de inbreng van de Kamer. Ik heb de indruk dat wij allemaal hetzelfde probleem constateren. Ik wilde in mijn betoog echter wel recht doen aan de vraag wat wij van consumenten in de 21ste eeuw kunnen verwachten. Dat is immers de achterliggende vraag: hoe ver reikt de eigen verantwoordelijkheid van consumenten? Daarom wilde ik juist gaan aansluiten bij de woorden van de heer Van der Staaij en de heer Heemelaar in eerste termijn. Zij wezen op het machtsevenwicht. Het is steeds de bedoeling van de wetgever geweest om een zeker machtsevenwicht aan te brengen tussen macht van de consument enerzijds en macht van aanbieders en bedrijven anderzijds. Dat machtsevenwicht is in de loop der tijd verstoord geraakt.

Ik denk dat dit de achtergrond is van deze discussie. Bedrijven zijn alsmaar groter en logger geworden. Ze zijn steeds handiger geworden in het tot in het uiterste benutten van de ruimte die de wet biedt. De heer Van der Staaij heeft dit ook aangegeven: hoe komt het toch dat al die bedrijven steeds maar op het wettelijke maximum gaan zitten? Je voelt je als consument steeds vaker machteloos. Ik denk dat veel mensen dit gevoel herkennen: je bent een eenling, je hebt veel minder financiële en juridische mogelijkheden dan het bedrijf dat je tegenover je hebt. Het is aan ons als wetgever en als volksvertegenwoordigers om steeds weer te beoordelen of het machtsevenwicht niet zodanig verstoord is geraakt, dat het verlegd moet worden. Ik denk dat de economische ontwikkelingen van de laatste decennia een versterking van de positie van de consument op allerlei fronten noodzakelijk maken, dus niet alleen op dit punt, maar op veel meer vlakken. De consument moet machtiger worden om de markt weer goed te laten functioneren.

Mevrouw **Aasted-Madsen-van Stiphout** (CDA): De heer Van Dam geeft aan dat er sprake is van een onevenwichtige machtsverhouding. Ik hoorde hem eerder zeggen dat de verlenging van drie maanden eigenlijk niet in het voordeel van de consument, maar vooral van de aanbieder is. Mevrouw Van Vroonhoven heeft een amendement ingediend om de dubbeling eruit te halen. Is de heer Van Dam ook niet van mening dat de consument beter af is met een omzetting in een contract voor onbepaalde duur met de mogelijkheid om per maand op te zeggen dan met een stilzwijgende verlenging met steeds drie maanden? Ik heb de vrees dat het straks voor de aanbieder veel interessanter wordt om te kiezen voor laatstgenoemde variant en dat dit per saldo voor de consument betekent dat hij altijd opgezaald wordt met een opzegtermijn van drie maanden. Dit kan zelfs vijfenvijfde maand worden als toevallig net de eerste dag van het nieuwe kwartaal is verstreken.

De heer **Van Dam** (PvdA): Straks kom ik nog uitgebreid terug op het amendement op stuk nr. 13. Ik denk dat dit amendement niet doet wat mevrouw Van Vroonhoven ermee beoogt. Volgens mij is dit een vergissing, maar ik zal daar straks nog op ingaan. Wij hebben steeds gezegd dat wij een einde willen maken aan de stilzwijgende verlenging. Vanuit de kranten- en tijdschriftensector volgde hierop de reactie dat men al in de knel zat en dat dit logistiek voor behoorlijke problemen zou gaan zorgen. Na flink overwegen – ik was namelijk niet meteen overtuigd – hebben wij uiteindelijk besloten om kranten en tijdschriften de mogelijkheid te geven om te blijven werken met kwartaalabonnementen. Anders zouden wij wellicht de bedrijfsvoering te veel overhoop halen. Als met name de kranten op dit moment iets niet kunnen hebben is het wel dat ze in een wereld van nog meer onzekerheid terecht komen. Deze uitzondering hadden wij in het wetsvoorstel oorspronkelijk voor alle sectoren gemaakt. Mede naar aanleiding van de eerste termijn van de Kamer zijn wij gaan kijken of wij specifiek voor kranten en tijdschriften een uitzondering konden maken. Dat is mogelijk. Wij hebben dit dan ook gedaan middels de nota van wijziging die gisteren bij de Kamer is ingediend. Hieruit komt naar voren dat stilzwijgende verlenging verboden wordt, kranten en tijdschriften uitgezonderd. Het gaat dus in alle sectoren zoals

Van Dam

mevrouw Aasted nu zegt. Een contract mag niet stilzwijgend verlengd worden, maar slechts worden omgezet in een contract voor onbepaalde duur met een opzegtermijn van één maand.

Mevrouw **Aasted-Madsen-van Stiphout** (CDA): In het initiatiefwetsvoorstel staat ook dat in uitzonderlijke situaties, bijvoorbeeld als een tijdschrift eens per kwartaal verschijnt, de opzegtermijn niet één maand maar drie maanden is. Onder die noemer zouden kranten ook geholpen worden, want dan zeg je: voor uitzonderingen geldt een opzegtermijn van drie maanden. Dan kan het nog steeds gaan om een contract voor onbepaalde duur met in sommige gevallen een opzegtermijn van drie maanden. Ik heb toevallig in juni een krant opgezegd. Ik ben er pas 1 oktober vanaf. Er wordt gezegd dat bepaalde magazines een lange productietijd hebben, maar een krant wordt echt pas een dag van tevoren gemaakt. Tenminste, dat mogen we hopen.

De heer **Van Dam** (PvdA): Op basis van de argumenten van met name de fracties van CDA en VVD hebben we gekeken naar de opzegtermijn voor abonnementen op tijdschriften. Het gaat in dit geval niet om kranten, maar om tijdschriften. Er zijn tijdschriften die maar eens in de drie of vier maanden verschijnen. Daarvan zeggen uitgevers: je kunt een opzegtermijn van één maand hanteren, maar dan zijn de tijdschriften al gedrukt en wij zijn op basis van de verplichting die mensen zijn aangegaan zelf ook verplichtingen aangegaan. Het gaat overigens in dit geval over contracten voor onbepaalde duur, dus niet over contracten die stilzwijgend verlengd worden met drie maanden. De uitgevers zeggen: als u een opzegtermijn van een maand hanteert, komen wij echt in de problemen en u zou ons helpen als u specifiek voor tijdschriften met een lage verschijningsfrequentie een opzegtermijn hanteert van drie maanden. Daaraan zijn we tegemoetgekomen, mede op basis van wat de fracties van CDA en VVD naar voren hebben gebracht.

Mevrouw **Aasted-Madsen-van Stiphout** (CDA): Dat weet ik en dat is ook goed, maar de krant kan worden geschaard onder dezelfde noemer van die uitzondering met een opzegtermijn van drie maanden. Zo kun je helemaal een streep zetten door de systematiek van stilzwijgende verlenging.

De heer **Van Dam** (PvdA): Dat is een vergissing, want de krant verschijnt elke dag en daarvoor geldt die opzegtermijn niet. In de nota van wijziging kunt u lezen dat de uitzondering voor de opzegtermijn van drie maanden alleen maar geldt voor tijdschriften die een verschijningsfrequentie hebben van minder dan eens per maand.

Voorzitter. Ik vind dat de consument machtiger moet worden om de markt goed te laten werken. Ik heb dan ook met veel plezier geluisterd naar het betoog van de heer Elias. Ik heb in mijn jaren als Kamerlid twee soorten VVD-woordvoerders gekend: zij die opkwamen voor de gevestigde belangen en zij die hun liberale overtuiging in ere hielden en zich inzetten voor een eerlijke en efficiënte marktwerking. De markt kan namelijk werken, maar hij werkt nooit vanzelf. Een sterke markt kan niet zonder een sterke overheid die de grenzen van die markt bewaakt, om voormalig minister Brinkhorst maar weer eens te citeren. Ik ben heel blij dat we met de heer Elias weer een echte liberaal als woordvoerder van de VVD hebben

die de positie van de consument en vooral ook de efficiënte werking van de markt vooropzet en niet de gevestigde belangen.

Om die redenen, het sterker maken van de consument, het herstel van het machtsverevenwicht en het beter en efficiënter laten werken van de markt, zijn dat de heer Crone en ik met dit wetsvoorstel gekomen. Ik denk dat er nu een wetsvoorstel ligt waarmee die doelen worden bereikt en tegelijkertijd rekening wordt gehouden met de maatschappelijke rol van verenigingen en de kwetsbare positie van kranten en tijdschriften.

Ik heb de woordvoerders al bedankt voor hun bemoedigende woorden voor het indienen van een initiatiefwetsvoorstel als zodanig, maar ik ben uiteraard ook blij met de brede steun die ik heb ervaren. Mevrouw Van Vroonhoven sprak haar volledige steun uit voor het aanpakken van het probleem. De heer Heemelaar zei: die goede vriendin van mij die maar niet van de boekenclub afkomt, wordt eindelijk geholpen. De heer De Roon wilde weliswaar mij niet omhelzen, maar het wetsvoorstel wel en het verbaasde hem dat hij zo blij kon zijn met een voorstel van de PvdA. De heer Elias zei dat hij consumenten eindelijk van die irritaties wilde verlossen en mevrouw Ortega-Martijn zei, en ik kan daar niet méér achter staan, dat dit vooral de kwetsbaren, onder wie ouderen, zal helpen. Het was een warm bad, maar ik heb tegelijkertijd goed gehoord dat de leden nog een aantal, soms behoorlijk kritische, vragen hadden. Ik zal proberen hun laatste twijfels weg te nemen.

Enkele woordvoerders vroegen of dit wetsvoorstel niet te ver gaat en of het niet eenvoudiger had gekund. Mevrouw Van Vroonhoven, de heer Elias en de heer Van der Staaij vroegen of een waarschuwingsplicht niet beter zou zijn geweest. Daarmee kan een consument worden gewaarschuwd dat het contract bijna afloopt en dat het stilzwijgend wordt verlengd als hij niet reageert. Als de consument er vanaf wil, moet hij een opzegging sturen. Ik denk dat dit niet beter zou zijn geweest. Een waarschuwingsplicht verplicht bedrijven om klanten actief te informeren. Dat zal met een briefje moeten gebeuren. Het zal helaas niet eenvoudig met een e-mail kunnen gebeuren, zoals mevrouw Van Vroonhoven suggereerde. De consument kan namelijk zeer eenvoudig beweren een e-mail nooit gehad te hebben. Een e-mail wordt door rechters ook lang niet altijd als bewijsmateriaal geaccepteerd. Een briefje kost papier en portokosten. Het is ook geen actie die je eens per jaar voor je gehele klantenbestand kunt uitvoeren, want meestal heeft elke klant op een ander moment zijn contract afgesloten. Het kan een bedrijf met duizenden klanten dus even zoveel euro's gaan kosten.

Het wetsvoorstel zoals wij het nu hebben opgesteld, brengt helemaal geen administratieve lasten met zich mee. Een bedrijf kan een jaarcontract aan het eind van het jaar gewoon omzetten in een contract voor onbepaalde duur. Dat contract loopt door totdat de consument het opzegt. Het enige nadeel dat hieraan verbonden is voor een bedrijf, is dat een consument elke maand kan opzeggen. Wij hebben Actal gevraagd om te toetsen of er administratieve lasten aan dit wetsvoorstel verbonden zijn. Het heeft aangegeven dat er geen administratieve lasten aan dit wetsvoorstel verbonden zijn. Een waarschuwingsplicht kost wel geld en lost bovendien het probleem niet op dat je als consument weer een jaar vastzit. Met dit voorstel krijg je als consument gewoon de keus: als je weer een jaar wilt vastzitten, kun je een

Van Dam

nieuw jaarcontract afsluiten. Als je dat niet wilt, hoef je niets te doen.

Mevrouw Van Vroonhoven en de heer Van der Ham wezen op de gedragscode die uitgevers hebben opgesteld, overigens nadat wij met dit wetsvoorstel zijn gekomen. Is die gedragscode niet al voldoende? Ik denk van niet. De gedragscode maakt geen eind aan de stilzwijgende verlenging; noch aan de verlenging op zich, noch aan de stilzwijgendheid ervan. Men wil gewoon doorgaan met het verlengen van abonnementen zonder de consument daarvoor te waarschuwen. Ik vraag me af waarom, nadat wij jarenlang met elkaar gediscussieerd hebben. Wat is er voor uitgevers eigenlijk op tegen als een abonnee na een jaarabonnement een kwartaalabonnement krijgt of een doorlopend abonnement dat per maand opzegbaar is? Tevreden abonnees willen helemaal niet van hun krant of tijdschrift af. Gaat het er dan echt om ontevreden abonnees langer vast te houden? Ik begrijp best dat het prettig is om een paar maanden langer abonnementsgeld binnen te krijgen. Is het echter gerechtvaardigd om dat geld te verdienen aan abonnees die dat tijdschrift niet meer interessant vinden of niet meer tevreden zijn over de kwaliteit?

Ik ben wel gevoelig voor de argumenten inzake de bedrijfsvoering. De heer Elias heeft die onder andere naar voren gebracht. Men plant logistiek enige tijd vooruit. De bedrijfsvoering van met name kranten is op dit moment zeker niet rooskleurig. Vanwege de belangrijke rol van kranten en tijdschriften in onze samenleving heb ik daarmee rekening willen houden. Ik heb daarom op twee plekken in het wetsvoorstel uitzonderingen opgenomen. Ten eerste mogen kranten en tijdschriften kwartaalabonnementen blijven hanteren en behouden zij het recht om die stilzwijgend te verlengen. Ten tweede heb ik naar aanleiding van de eerste termijn een wijziging aangebracht in het wetsvoorstel waardoor tijdschriften met een verschijningsfrequentie van minder dan een maand een langere opzegtermijn mogen hanteren, namelijk van drie maanden, in het geval zij eerder abonnement omzetten in een contract voor onbepaalde duur. Ik denk dat ik met die twee uitzonderingen in ruime mate tegemoet ben gekomen aan de kranten en tijdschriften. Ik hoop dat de woordvoerders, in het bijzonder de heer Elias die hier nadrukkelijk aandacht voor vroeg, tevreden zijn met deze aanpassing.

De heer **Van der Ham** (D66): U sprak over de afspraken die gemaakt zijn in de uitgeverswereld na het uitbrengen van dit wetsvoorstel. Na de behandeling in eerste termijn is er een verdergaande verscherping gekomen van die gedragscode. Kunt u daar eens op reflecteren? Een paar dagen geleden hebben wij een mailtje gekregen dat er een verscherping heeft plaatsgevonden. In hoeverre komen zij u tegemoet?

De heer **Van Dam** (PvdA): Het is natuurlijk altijd mogelijk om na vijf jaar discussie op het moment dat het vijf voor twaalf is en je ziet dat een voorstel echt een wet lijkt te gaan worden, te zeggen bereid te zijn te doen wat wordt gevraagd, namelijk het hanteren van kwartaalabonnementen. Men zegt er wel bij dat bovenop dat kwartaalabonnement nog een opzegtermijn van drie maanden komt. Dan zit je nog altijd een half jaar vast aan je abonnement. Men komt steeds dichterbij wat in dit wetsvoorstel staat. Het verschil is er nog steeds, maar is niet zo groot meer. Ik vind het op zichzelf een goed

teken dat, als je maar lang genoeg volhoudt, marktpartijen kennelijk wel in beweging komen. Maar men gaat nog steeds niet zover dat men de inhoud van dit wetsvoorstel wil overnemen. Daarom komt men nu met een gedragscode in de hoop dat dit u ervan overtuigt dat de uitgevers wel willen en dat u afziet van het wetsvoorstel. Maar vervolgens moet u afwachten hoe lang die gedragscode overeind blijft.

De heer **Van der Ham** (D66): Wij zien natuurlijk wel vaker dat, wanneer er wetgeving aan de orde is, onder de druk daarvan dingen vloeibaar worden. Dat is op zichzelf een goed proces in de maatschappij: als u uw eigen verantwoordelijkheid niet neemt, doen wij het wel. Ik ben de indiener erkentelijk dat hij die druk opvoert. Maar als wij al zover zijn, kan ik mij ook voorstellen dat zij dat laatste stukje zelf doen. Dan is de vorm van wetgeving misschien te zwaar, als de marktpartijen, weliswaar onder druk, in onze richting komen.

De heer **Van Dam** (PvdA): Laat ik zeggen dat u wel goed van vertrouwen bent na een discussie die al jarenlang voortgaat. Nog steeds, na jarenlang discussie, willen de uitgevers hun abonnees een halfjaar lang vasthouden en voorkomen dat zij van hun contract afkomen. Dat gaat nog steeds niet zover als dit wetsvoorstel. Ik ben wel gevoelig voor de argumenten vanuit de sector, zeker van de kranten. Ik begrijp dat de tijdschriften het ook moeilijk hebben, maar ik heb nu eenmaal iets meer betrokkenheid bij de kranten. Dat is ook de reden waarom wij de kranten en tijdschriften op twee plekken een eigen uitzondering hebben gegeven, waardoor zij in staat zijn om steeds drie maanden vooruit te plannen: ofwel via een stilzwijgende verlenging van drie maanden ofwel via een contract voor onbepaalde duur met een opzegtermijn van drie maanden op het moment dat je tijdschrift een lage verschijningsfrequentie heeft. Daarmee mogen zij de consument nog steeds drie maanden vasthouden. Ik vind dat nogal wat, vergeleken met de andere sectoren. Voor alle andere sectoren waarop dit wetsvoorstel betrekking heeft geldt dat er helemaal geen stilzwijgende verlenging meer is en dat elk contract met een opzegtermijn van een maand mag worden opgezegd.

De **voorzitter**: Ik heb een beetje het gevoel dat ik dit voor de tweede keer hoor. Volgens mij klopt dat ook.

De heer **Van Dam** (PvdA): De heer Heemelaar, wiens Kamerlidmaatschap helaas niet stilzwijgend kon worden verlengd omdat hij slechts tijdelijk Kamerlid was, vroeg net als de heer Elias en mevrouw Vos juist of de wet wel ver genoeg ging en of ik niet verder had moeten gaan. Verzekeringen vallen er immers niet onder, zo gaven zij aan. Dat is juist. Verzekeringen vallen onder de Wet op het financieel toezicht. Men zit soms wel vijf jaar vast aan een verzekering die dan doodleuk weer met vijf jaar wordt verlengd. Ik zou daarachter staan, maar om dat aan te pakken is een aparte wetswijziging nodig van de Wet op het financieel toezicht. Net als degenen die dit naar voren hebben gebracht, hoop ik dat het kabinet dat wil oppakken. Zo niet, dan heb ik nu al drie van uw leden gehoord die graag zien dat die wet wordt veranderd. Maak een initiatiefwetsvoorstel; het is de moeite waard.

Mevrouw **Aasted-Madsen-van Stiphout** (CDA): Die

Van Dam

initiatiefwet is niet meer nodig, want ik heb een persbericht van de verzekeraars dat zij stoppen met stilzwijgende verlenging. Hoewel zij niet de hete adem van deze wet voelden, hebben zij zelf het besluit genomen om te stoppen met stilzwijgende verlenging.

De heer **Van Dam** (PvdA): Dat is goed nieuws, maar ik ben wel zo vrij om te zeggen dat ik niet geloof dat het helemaal vanzelf is gegaan. Ook de verzekeraars hebben de druk vanuit de Kamer echt wel gevoeld. Zij hebben uiteraard ook de eerste termijn van dit debat gevolgd en de fracties van de VVD, de PvdA en GroenLinks gehoord. Daarmee is zo'n breed spectrum in de Kamer afgedekt dat zij natuurlijk ook wel snappen dat, als zij die stap niet zelf zetten, de Kamer dat voor hen zal doen.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Mag ik de heer Van Dam zo verstaan dat hij nu in dit debat, hier op dit moment tegen deze staatssecretaris en zijn kabinet zegt: kom maar heel snel met een goede brief waarin die schone beloftes van het verzekeringsfront eens even gekraakt worden en kom met een initiatief om wat ik in het wetsvoorstel regel ook te regelen voor verzekeringen?

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik zou het prachtig vinden, als het kabinet dat zou doen.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Dan ga ik ervan uit dat de staatssecretaris dit goed begrepen heeft en dat hij zo direct die toezegging zal doen.

De heer **Van Dam** (PvdA): Voorzitter. Vele leden hebben aangegeven blij te zijn dat verenigingen niet onder hetzelfde regime worden geschaard als bedrijven. Dat zou namelijk een zware last voor veel verenigingen hebben betekend. Wij hebben dan ook gedacht te kunnen volstaan met een informatieplicht: leden moeten op de homepage van de website of op een van de eerste drie pagina's van het ledenblad informatie kunnen vinden over de wijze waarop het lidmaatschap kan worden opgezegd. Ik begrijp meteen dat dat een beetje onbevredigend is, omdat bepaalde verenigingen daardoor de dans ontspringen.

De heren Elias, Van der Ham en Heemelaar vroegen al naar de omroepen en de ANWB. Als je de verenigingen wel onder de werking van de wet wilt laten vallen en dus wilt voorkomen dat zij gebruik kunnen maken van stilzwijgende verlenging, dan moet je een onderscheid maken tussen ideële verenigingen en meer commerciële. Dat is een stuk lastiger dan het lijkt, want dat onderscheid staat momenteel niet in het Burgerlijk Wetboek. Een vereniging mag winst maken, maar die winst mag niet onder de leden worden verdeeld. Dat betekent dat wij een aantal verenigingen hebben die weliswaar verenigingen zijn, maar die voor de consument bedrijven lijken. En toch is het ontzettend moeilijk om onderscheid te maken tussen de voetbalvereniging in het dorp en de ANWB. Ze vallen onder hetzelfde regime. Als je daarin wilt ingrijpen, dan moet je fors ingrijpen in het verenigingsrecht. Dat ging mij te ver. Het staat de Kamer uiteraard vrij om het kabinet te vragen om deze kwestie verder te bestuderen, want ik zie ook wel dat je als consument veel minder verschil ziet tussen de ANWB en Route Mobiel, dan tussen de ANWB en de plaatselijke voetbalclub.

De heer Van der Ham vroeg of met de uitzondering voor het lidmaatschap van verenigingen de verenigingsstructuur niet boven de stichtingsstructuur wordt gesteld. Dat is niet het geval. Het Burgerlijk Wetboek kent voor het lidmaatschap van een vereniging specifieke regelgeving die op allerlei vlakken afwijkt van het contractrecht. Maar een contract kun je met allerlei rechtspersonen sluiten, dus met een bedrijf, maar ook met een stichting of een vereniging. Als je als consument een product of een dienst van een vereniging afneemt, dan geldt het contractrecht net zo goed als wanneer je een product of dienst afneemt van een stichting of een bedrijf. Stichtingen en verenigingen worden hierin dus gelijk behandeld. De enige uitzondering geldt voor het lidmaatschap. Als je een abonnement neemt op een omroepblad, is dat een contract dat valt onder het wetsvoorstel. Het enige wat er niet onder valt, is het lidmaatschap.

Mevrouw Van Vroonhoven vroeg waarom energiebedrijven niet zijn uitgezonderd, aangezien de Elektriciteits- en Gaswet al bijzondere regelingen kennen. De heer Elias voegde er de Telecommunicatiewet aan toe. In sector-specifieke regelgeving staan altijd sectorspecifieke regels die een aanvulling zijn op de algemene contractregels. De Elektriciteits- en Gaswet en ook de Telecommunicatiewet kennen specifieke bepalingen die gaan over contracten voor die sector. Die bepalingen komen niet in gevaar door dit wetsvoorstel. De sectorspecifieke regelingen blijven gewoon van kracht en worden hierdoor niet aangetast.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Zojuist sprak de heer Van Dam over de consequenties van de uitzondering voor de verenigingen voor de omroepen en de omroepgidsen. Kan hij dat nader toelichten? Mensen zijn vaak lid van een omroep en krijgen vervolgens ook die omroepgids. Ik begrijp dat het lidmaatschap stilzwijgend verlengd kan worden, maar het krijgen van die omroepgids niet.

De heer **Van Dam** (PvdA): U en ik doen wel vaker iets met media in deze Kamer. Ik ga ervan uit dat wij allebei weten dat het niet meer zo is dat de omroepgids automatisch bij het lidmaatschap verstrekt wordt. Je moet een apart abonnement op de gids nemen. Het is andersom ook niet meer zo dat je automatisch lid bent als je een omroepgids neemt. Dat zijn twee aparte overeenkomsten. Het ene geldt het lidmaatschap van de omroepvereniging, dat valt onder het verenigingsrecht en dus elk jaar verlengd mag worden. De omroepgids is een abonnement dat onder de bepalingen van dit wetsvoorstel over kranten en tijdschriften valt. Dat betekent dat men het niet met een jaar mag verlengen, maar hooguit met drie maanden. De stilzwijgende verlenging van een jaarabonnement wordt dus drastisch beperkt.

De heer **Van der Ham** (D66): Dit onderscheid is zeer belangrijk. Juist bij de omroepen wordt er echter alles aan gedaan om het lidmaatschap en de gids zo veel mogelijk te verknopen. Juridisch kan het niet, maar wel via papiertjes in de bus. De consument wordt heel snel in de verleiding gebracht om dat verenigingselement en het commerciële element met elkaar te verbinden. Hoe wilt u erop toezien dat die samensmelting van belangen voldoende uit elkaar wordt gehouden?

Van Dam

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik denk dat dit iets is wat wij in debatten over de Mediawet al vaak doen. Niet voor niets hebben wij onderscheid gemaakt tussen het abonnement op de gids en het lidmaatschap. Dat onderscheid is natuurlijk heel bewust in de wet aangebracht, juist om te voorkomen dat je mensen automatisch lid maakt doordat je een heel interessant abonnement aanbiedt.

De heer **Van der Ham** (D66): Dat is zo. Wij zijn echter allebei mediawoordvoerder. In de praktijk zie je dat dat weliswaar aan de hand is en dat het zeer belangrijk is dat het losgeknipt is. In de reclame-uitingen en dat soort zaken worden zij echter wel heel erg aan elkaar gekoppeld. In de praktijk kan de consument ze soms niet helemaal makkelijk van elkaar onderscheiden. Juridisch hebben wij het wel zo geregeld; op zichzelf heeft de wetgever daar in voorzien. Maar in het verleiden van de consument om een bepaalde keuze te maken, bijvoorbeeld voor zo'n abonnementsverlenging, en dat te koppelen aan de suggestie dat het ook belangrijk is om lid te blijven van zo'n organisatie, zie je nog wel eens omroepen creatief zijn.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik denk dat wij in het afgelopen jaar behoorlijk veel creativiteit bij omroepen hebben gezien, ook soms creativiteit die op of over het randje ging. Wij hebben natuurlijk het Commissariaat voor de Media om erop toe te zien dat de creativiteit van omroepen binnen de grenzen van de wet blijft en dat men dus bijvoorbeeld ook niet te grote cadeaus aanbiedt bij het lidmaatschap.

De **voorzitter**: De heer Van der Ham, tot slot.

De heer **Van der Ham** (D66): Dus u zegt dat het Commissariaat voor de Media erop moet toezien dat het harde onderscheid dat wij juridisch hebben gemaakt tussen lidmaatschap en de commerciële poot van zo'n omroep, nog sterker wordt bewaakt, juist om te voorkomen dat er dat soort kruisbestuiving van verleiding ontstaat.

De heer **Van Dam** (PvdA): Absoluut. Die zaken horen niet door elkaar te lopen.

De heer **Van der Ham** (D66): Toch een mooie zin, voorzitter.

De heer **Van Dam** (PvdA): Het is een totaal ander debat, maar volgens mij heb ik in eerdere mediadebatten ook al gezegd dat ik ervoor ben dat voor het lidmaatschap altijd specifiek betaald zou moeten worden, om daarmee duidelijk te maken dat je echt lid bent. Als u dit overigens zo belangrijk vindt, dan moet u wel kijken naar het amendement van mevrouw Van Vroonhoven, namelijk om een soort grens in te stellen van € 25 en te zeggen dat elk abonnement dat goedkoper is, niet onder deze wet valt. Er zijn omroepgidsen die daaronder vallen, of er heel makkelijk onder zouden kunnen vallen als zij dat willen. Dat geldt ook voor allerlei andere contracten.

Mevrouw Van Vroonhoven noemde het voorbeeld van het Cultureel Jongeren Paspoort. Dat is natuurlijk ontzettend sympathiek. Je neemt zo'n pas voor een jaar en betaalt voor dat hele jaar een bedrag van € 15. Vervolgens krijg je korting op allerlei culturele instellin-

gen. Ik denk echter dat het voor het CJP heel makkelijk oplosbaar is. Er zijn namelijk twee wegen. Ofwel men zegt dat je geen jaarabonnement hebt, maar gewoon één keer per jaar een kaart koopt. Dan is het volgens mij vrij makkelijk oplosbaar. Nog veel makkelijker is het als men mensen één keer per jaar een mailtje stuurt, met de vraag of men volgend jaar weer het CJP wil. Wil men weer de pas, dan stuurt men even het antwoord "ja" terug, of vult het even in op een website. Het is een heel kleine handeling en vrij makkelijk. Op die manier kun je mensen voor het komend jaar weer een abonnement verkopen. Ik denk dat het CJP met jongeren vrij makkelijk een nieuw jaarcontract kan afsluiten.

Ik denk dat het niet goed gaat als je zo'n grens gaat instellen. Er zijn al veel kwartaalbladen die minder kosten dan € 25 per jaar. Als abonnementen duurder zijn, bijvoorbeeld net iets minder dan € 50 per jaar, en dat zijn er een heleboel, dan kunnen die makkelijk worden opgeknipt in twee halfjaarabonnementen van € 25, of van net iets minder dan € 25. Zodra je een grens gaat instellen, dan lok je ook ontduikgedrag uit. Je lokt bedrijven dan uit om even creatief te zijn, zoals het net ook zo mooi genoemd werd. Even creatief te zijn en te zorgen dat je onder de bedoeling van deze wet uitkomt. Ik zou u dus echt willen ontraden om dat te doen. Het lijkt mij dat het bovendien zorgt voor minder duidelijkheid voor de consument.

De heer **Van der Ham** (D66): Als wij die creativiteit op dat punt door het opknippen van abonnementen willen tegengaan, kun je zeggen dat de optelsom van abonnementen met die partij – dus de verplichting die je bent aangegaan – per jaar niet een bepaald bedrag mag overstijgen. Dan kun je dat soort creativiteit toch ontduiken, neem ik aan.

De heer **Van Dam** (PvdA): Dat is lastig, omdat de wet op dit moment niet zo iets kent. Het gaat niet om een jaarcontract; het gaat gewoon om een contract. Het gaat juridisch om een contract. Je kunt dus een voorwaarde stellen aan de waarden van dat contract. Tenzij u een heel ingewikkelde rekenformule in de wet wilt zetten die erop neerkomt dat als u een contract voor drie maanden hebt, het bedrag met vier vermenigvuldigd moet worden en dan niet boven de € 25 moet uitkomen. Ik zie het zo niet gebeuren, zeker niet zoals het amendement er op dit moment uitziet, want dan wordt het echt ontzettend makkelijk om de wet te ontduiken. Bovendien wordt het er volgens mij niet overzichtelijker op, ook voor consumenten.

Mevrouw **Aasted-Madsen-van Stiphout** (CDA): Voorzitter. Ik wil graag een regel uit het amendement voorlezen, want dan blijkt dat het probleem dat de heer Van Dam suggereert er helemaal niet is. Er staat: "In afwijking van lid 1 onder J wordt als onredelijk bezwaarend aangemerkt de stilzwijgende verlenging of vernieuwing van meer dan een jaar indien de verschuldigde prestatie bestaat in het betalen van een bedrag van ten hoogste € 25 per jaar." Dus, het staat er gewoon in. Het is niet per kwartaal, het is niet per half jaar. In de tekst van het amendement staat € 25 per jaar. Dat ontduiken wat de heer Van Dam aangeeft, zie ik niet.

De heer **Van Dam** (PvdA): Voorzitter. Ik denk dat er nog genoeg mogelijkheden zijn om dat toch te doen, maar

Van Dam

daarbij blijft ook nog eens het eerste argument staan, namelijk dat er genoeg contracten en abonnementen zijn die minder dan € 25 per jaar omvatten. Mevrouw Aasted moet zich realiseren dat het voor een consument niet zoveel uitmaakt voor de mate van irritatie of je een abonnement hebt op de sportschool dat € 50 per maand kost, of een abonnement op een blad dat je een tientje per jaar kost maar waar je gewoon alsmat niet vanaf komt. De consument is net zo geïrriteerd bij dat abonnement van dat tientje per jaar.

De voorzitter: We moeten proberen een beetje tempo te maken.

De heer Vendrik (GroenLinks): Voorzitter. Nog even over de precieze uitwerking van de uitzondering voor verenigingen. Stel, ik ben geabonneerd op "Socialisme & Democratie" – ik ben overigens geen lid van de politieke vereniging PvdA – onder welk regime valt dat abonnement?

De heer Van Dam (PvdA): Het is een abonnement, dus het valt onder het contractrecht en niet onder het verenigingsrecht.

De heer Vendrik (GroenLinks): Dus ook al wordt dat blad uitgegeven door de vereniging PvdA, dit wetsvoorstel is van toepassing op dat abonnement?

De heer Van Dam (PvdA): Ja, want de heer Vendrik heeft dan een contract met de rechtspersoon PvdA, en of die rechtspersoon nu een vereniging, stichting of bedrijf is, dat maakt niks uit.

De voorzitter: U vervolgt uw betoog. Mag ik vragen hoe ver u ongeveer bent?

De heer Van Dam (PvdA): Ik ben over de helft.

De voorzitter: Dat is geruststellend. Ik hoop een beetje veel over de helft. U vervolgt uw betoog.

De heer Van Dam (PvdA): Voorzitter. Ik weet dat Kamerleden in elk geval antwoord willen op elke vraag die gesteld is.

De voorzitter: Ze weten ook dat ze dat niet altijd krijgen.

De heer Van Dam (PvdA): Voorzitter. Dat is ook zeer onbevredigend. Mevrouw Van Vroonhoven vroeg aandacht voor loterijen. Ik heb ook met de loterijen gesproken. Zij maken zich zorgen over het nieuwe onderdeel O in artikel 236 dat consumenten het recht geeft om een verbintenis op dezelfde wijze op te zeggen als ze hem zijn aangegaan. Loterijen zeggen dat een opzegging bijvoorbeeld per e-mail voor hen problematisch zou kunnen zijn omdat ze geen bewijs van de opzegging in handen hebben. Heel concreet: iemand zegt op, er valt een prijs op het bewuste lot en vervolgens ontkent iemand opgezegd te hebben. Als er een miljoen euro op je lot is gevallen – een werkelijk gebeurd voorbeeld – dan baal je er natuurlijk van dat je net je abonnement op de loterij hebt opgezegd.

De voorgestelde wetstekst hoeft echter voor die loterijen geen problemen op te leveren. Immers, indien de consument niet de mogelijkheid heeft om per e-mail

een contract af te sluiten, dan heeft hij ook niet het recht om per e-mail het contract weer op te zeggen. Als je per se een schriftelijke opzegging wil, dan moet je deelnemers vragen om een schriftelijke bevestiging van hun deelname. Het wetsartikel zegt alleen maar dat je op dezelfde manier moet kunnen opzeggen, als de manier waarop je het contract bent aangegaan.

Dan kom ik bij het belangrijkste punt uit het betoog van mevrouw Van Vroonhoven. Zij vroeg zich af of het wetsvoorstel niet dubbelop is, want het regelt zowel het einde van de stilzwijgende verlenging als de verkorting van de opzegtermijn naar een maand. Ik denk dat mevrouw Van Vroonhoven het anders bedoelt, want dat wat zij beschrijft is niet dubbelop. Het wetsvoorstel regelt dat contracten niet langer stilzwijgend verlengd mogen worden. Ze mogen wel worden omgezet in een contract voor onbepaalde tijd, en dat contract voor onbepaalde tijd kent een opzegtermijn. In de bestaande wetgeving is die opzegtermijn drie maanden en met dit wetsvoorstel wordt die opzegtermijn teruggebracht naar een maand. Dat zijn dus twee verschillende dingen.

Als ik het betoog van mevrouw Van Vroonhoven echter goed begrepen heb, bedoelt zij dat er ook een alternatieve oplossing zou kunnen zijn, namelijk dat je aanbieders wel het recht geeft om contracten stilzwijgend te verlengen, maar dat die vervolgens iedere maand kunnen worden opgezegd. Zo is het op dit moment bijvoorbeeld ook in de telecommunicatiesector geregeld. Ik neem aan dat mevrouw Van Vroonhoven bedoelde kosteloos opzeggen, dus dat je niet als je na een maand opzegt de rest van het jaar moet betalen. Het gaat mij erom dat consumenten niet ongewild opnieuw een jaar vastzitten aan een contract waar zij eigenlijk vanaf willen en dat zij dus na het eerste jaar elke maand hun contract kunnen opzeggen. Het voorstel zoals mevrouw Van Vroonhoven het volgens mij bedoelt, zou dat kunnen regelen. Daarmee ontstaat namelijk in de praktijk dezelfde situatie voor consumenten als met dit wetsvoorstel. De vraag is alleen: als materieel precies hetzelfde gebeurt, is het voorstel van mevrouw Van Vroonhoven dan duidelijker of is het wetsvoorstel duidelijker? Is het duidelijker als je tegen mensen zegt dat hun contract stilzwijgend verlengd kan worden maar dat zij er vervolgens weer onderuit kunnen? Of is het duidelijker als je tegen hen zegt dat hun contract niet stilzwijgend wordt verlengd en dat het gewoon een contract voor onbepaalde duur wordt waar zij op elk gewenst moment onderuit kunnen? Ik denk dat het er voor consumenten niet duidelijker op wordt als het contract enerzijds met een jaar wordt verlengd en als je daar anderzijds toch niet een jaar aan vastzit. Ik zou de CDA-fractie dus eigenlijk het volgende willen meegeven: als zij toch hetzelfde wil als ik, is het misschien wel zo handig om het zo te laten staan.

Het huidige amendement op stuk nr. 13 regelt echt iets anders. Ik denk daarom dat er echt iets mis is gegaan aan de kant van het CDA, want het huidige amendement op stuk nr. 13 schrapt het hele artikel over stilzwijgende verlenging. Dat betekent dat er eigenlijk niets overblijft. Dat is, als ik het zo zou mogen noemen, een behoorlijk destructief amendement, want het verlost consumenten niet meer van de stilzwijgende verlenging. Daar is dit wetsvoorstel juist voor bedoeld. Daar blijft dan dus niets over. Dat is, als ik mevrouw Van Vroonhoven goed heb begrepen, niet wat zij bedoelt. Zij zou het amendement op stuk nr. 13 dus kunnen intrekken.

Van Dam

Ik zei al dat het mij, als je toch precies hetzelfde wilt, voor de hand lijkt te liggen om gewoon het wetsvoorstel te steunen. Als zij het toch op de andere manier wil regelen, heb ik daar echter niet een heel groot bezwaar tegen. Ik zei immers al dat het materieel hetzelfde oplevert, maar ik vind het vooral een stuk onduidelijker worden voor de consument.

Mevrouw **Aasted-Madsen-van Stiphout** (CDA): Er zijn op dit moment drie opties: het contract loopt af en je gaat een nieuw contract aan, het contract loopt af en wordt stilzwijgend verlengd – u wilt de huidige termijn van een jaar terugbrengen naar drie maanden – of het contract loopt af en wordt omgezet in een contract voor onbepaalde duur, met de mogelijkheid om het contract per maand op te zeggen. Met het amendement beoogt mevrouw Van Vroonhoven dat het contract niet stilzwijgend wordt verlengd, zelfs niet met drie maanden. Dan zet men het maar om in een contract voor onbepaalde duur, met een opzegtermijn van een maand. Het probleem met de kranten is dan nog steeds te regelen, want waar “de glossy’s” worden genoemd, kun je ook “de kranten” noemen. Dan zijn er dus slechts twee opties: een nieuw contract voor een bepaalde duur of omzetting in een contract voor onbepaalde duur, met een opzegtermijn van in principe een maand en bij uitzondering drie maanden.

De **voorzitter**: Wij hebben deze discussie echt al gevoerd aan het begin van dit debat. De heer Van Dam kan wat mij betreft nog één keer een antwoord geven.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik constateer eerst dat wij het er in ieder geval over eens zijn dat het huidige amendement op stuk nr. 13 niet is wat de CDA-fractie bedoelt. Het lijkt mij dus verstandig dat dat amendement van tafel gaat. Als het CDA-fractie hetzelfde wil regelen maar op een andere manier en als zij daarvoor een nieuw amendement indient, wil ik daar uiteraard naar kijken. Ik zei al dat ik de indruk heb dat wij hetzelfde willen regelen.

Mevrouw Ortega-Martijn, die ik overigens dank voor haar vriendelijke woorden over dit wetsvoorstel, kaartte aan dat consumenten moeilijk kunnen bewijzen dat zij hebben opgezegd als zij opzeggen per telefoon of e-mail. Daar heeft zij gelijk in. Dat blijft ook met dit wetsvoorstel een punt van zorg. Het wetsvoorstel geeft consumenten alleen het recht om dat middel te gebruiken, maar dat beschermt hen niet tegen malafide ondernemers die ontkennen een opzegging ontvangen te hebben. Consumenten die het echt zeker willen weten, zullen dus nog steeds kiezen voor de schriftelijke opzegging, het liefst aangetekend, want daarmee kun je het altijd bewijzen. Dit wetsvoorstel maakt een eventueel geschil wel in ieder geval minder ernstig. Als je nu te maken hebt met een ondernemer die zegt dat hij de opzegging niet heeft gekregen, zit je weer een jaar aan het contract vast. Na dit wetsvoorstel zit je daar dan nog maar een maand aan vast.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik vraag mij af of het dan geen wassen neus is. Is het niet mogelijk om de bewijslast dan bij de leverancier te leggen?

De heer **Van Dam** (PvdA): Het is altijd lastig om van een leverancier te verlangen dat hij bewijst dat hij iets niet

heeft gehad. Dat is eigenlijk niet te doen. Als een consument nu zijn contract opzegt en er ontstaat een geschil, dan zal de rechter de consument vragen om het te bewijzen. Bij het gebruik van e-mail of telefoon is het lastiger te bewijzen dan wanneer je gebruik hebt gemaakt van een aangetekende brief. Dat is gewoon zo en het is overigens ook nu al zo.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Maar door de bewijslast bij de leverancier te leggen kun je wel bewerkstelligen dat de leverancier wel gebruik gaat maken van bijvoorbeeld brieven om de consument zo ver te krijgen om een abonnement te nemen of een contract aan te gaan.

De heer **Van Dam** (PvdA): Als een consument allerlei mogelijkheden krijgt aangeboden om een contract af te sluiten, mag de aanbieder het je niet veel moeilijker maken om ervan af te komen. Het herstelt eigenlijk dit evenwicht. Maar dat staat los van de vraag of als een consument van die mogelijkheid gebruik heeft gemaakt het zo eenvoudig is om te bewijzen dat hij dat heeft gedaan. Daar ligt inderdaad een probleem dat wij wel onder ogen moeten zien. Of u moet daar een oplossing voor hebben, ik zie die niet. Het enige wat je van een aanbieder mag verwachten, is dat hij duidelijk maakt dat hij die mogelijkheid ook echt geboden heeft.

De heer **Van der Ham** (D66): Heeft de indiener overwogen om bij mail de cc-variant te introduceren? Als ik hem bijvoorbeeld een mailtje zou sturen en ik wil dat de Voorzitter dat op een gegeven moment kan controleren, cc ik de Voorzitter. Is er een model te bedenken, of hebt u dat in uw overwegingen betrokken, om als men via de mail opzegt, om een cc te sturen naar een bepaald adres?

De heer **Van Dam** (PvdA): Dat lijkt mij meer iets wat je in het kader van de naleving zou kunnen organiseren dan iets wat je in de wet zou moeten regelen. Het kan een manier zijn om ervoor te zorgen dat consumenten eenvoudiger kunnen bewijzen dat ze hebben opgezegd. Dat is overigens bij mail sowieso al makkelijker dan wanneer er telefonisch is opgezegd. Dat is ook de reden dat wij aanvankelijk dat telefonisch opzeggen niet in het voorstel hadden opgenomen.

De heer **Van der Ham** (D66): U zegt dat dit meer een kwestie van zelfregulering van de sector is om voor zo'n e-mailadres te zorgen waarnaar men een opzegging kan cc'en zodat het als bewijsvoering kan worden gebruikt bij een mogelijk geschil?

De heer **Van Dam** (PvdA): Misschien zou de Consumentenbond dat kunnen zijn of de Consumentenautoriteit. Ik weet niet of dat tot de bevoegdheden behoort.

Mevrouw **Aasted-Madsen-van Stiphout** (CDA): Misschien is er nog een andere mogelijkheid. Bij opties staat ook de optie ontvangstbevestiging. Als ik een belangrijke mail stuur en wil kunnen bewijzen dat ik die verzonden heb, dan klik ik “ontvangstbevestiging” om aan te geven dat ik een bericht wil hebben als de ontvanger mijn mail gelezen heeft. Ik print dat uit en het verhaal is klaar.

Van Dam

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik ben redelijk thuis in die wereld en ik wil hier geen debat over e-mail van maken, maar de enige manier om waterdicht te kunnen aantonen dat je een mail hebt gestuurd en dat die is aangekomen, is om de mail helemaal te versleutelen en met certificaten te werken. Dat lijkt mij voor de gemiddelde consument echt veel te ver gaan. Dit probleem blijft bestaan en lossen wij zeker vandaag niet op.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Even een reactie op mevrouw Aasted-Madsen. Ik ben een andere mogelijkheid aan het onderzoeken, namelijk een verplichte ontvangstbevestiging voor bedrijven. Veel bedrijven doen dat nu al en dat zou wellicht een oplossing zijn voor het probleem dat is aangekaart.

De heer **Van Dam** (PvdA): Voorzitter. Mevrouw Ortega wees op mogelijke nalevingskosten van dit wetsvoorstel. Die zouden kunnen bestaan uit een toename van het aantal opzeggingen. Ik heb geen reden om dat te verwachten. Mensen die nu van hun abonnement of contract af willen, zullen dat straks ook willen, maar komen er alleen gemakkelijker van af. Dit wetsvoorstel zorgt er alleen maar voor dat een opzegging sneller geëffectueerd wordt. Ik zie geen reden waarom consumenten vaker zouden gaan opzeggen dan nu. Ik verwacht niet dat consumenten door dit wetsvoorstel ineens minder tevreden gaan worden over hun contracten.

De heer Elias vroeg of de huur van bedrijfsruimte onder dit voorstel valt. Dat is niet het geval, want de artikelen 236 en 237 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek gaan alleen over contracten waarbij de klant een natuurlijk persoon is die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.

Mevrouw Vos wees terecht op een foutje in de wettekst. Waar in onderdeel B1 stond "telkens na een maand" had moeten staan: na het eerste jaar telkens na een maand. Dit hebben wij met een nota van wijziging rechtgezet.

Mevrouw Vos zei verder dat het misschien beter zou zijn om stilzwijgende verlenging helemaal onmogelijk te maken en niet nog met drie maanden toe te staan. Ik heb al gezegd dat de reden hiervan is om de kranten en tijdschriften te ontzien. Naar aanleiding van de opmerking van mevrouw Vos heb ik de tekst van het wetsvoorstel in de nota van wijziging zodanig aangepast dat de uitzondering van drie maanden echt alleen voor kranten en tijdschriften geldt en dus niet voor andere producten of diensten. Indien de Kamer die uitzondering voor kranten of tijdschriften onwenselijk zou achten, kan zij die er natuurlijk uitamenderen. Ik vind de argumenten echter overtuigend, omdat de kranten en tijdschriften toch al in zwaar weer zitten.

Mevrouw Vos vroeg ook of telefonisch opzeggen mogelijk moet zijn. Ik heb al gezegd dat het mondeling opzeggen nu in het wetsvoorstel is opgenomen met alle moeilijkheden van dien voor de bewijslast.

De heer Van der Ham vroeg of het mogelijk is om aan te geven om welke bedragen het voor de consument gaat. Dit is niet te doen, omdat de artikelen 236 en 237 van het Burgerlijk Wetboek betrekking hebben op algemene voorwaarden van alle overeenkomsten tot een geregelde aflevering van goederen of diensten. Daarmee vallen alle denkbare contracten onder deze regels, of het nu gaat om het lidmaatschap van een sportschool voor

€ 50 per maand of de wekelijkse aflevering van kattenbakkorrels voor enkele euro's per week. Al dit soort contracten vallen eronder en dus ook de hele "range" van bedragen die daarbij kunnen worden verzonnen. Daarom lijkt het mij ook niet verstandig om een grensbedrag in de wet op te nemen.

De heer Van der Staaij – hij is hier nu niet, maar er wordt vast meegelisterd – heeft gevraagd om een reactie op de stelling dat stilzwijgende verlenging ook kan worden gezien als een dienst aan de consument, aangezien deze niet steeds actie hoeft te ondernemen om een abonnement te verlengen. Ik ben hier in het begin van mijn betoog al even op ingegaan. Ik denk dat consumenten zeker blij zijn dat zij niet steeds aan het einde van de looptijd van een contract zelf actie moeten ondernemen, maar dat verandert ook niet met dit wetsvoorstel. De consument hoeft nog steeds geen actie te ondernemen. Het contract kan gewoon worden omgezet in een contract voor onbepaalde duur. De service aan de consument blijft dus gelijk, alleen de bedrijven krijgen te maken met iets meer onzekerheid.

De heer Van der Staaij heeft ook nog gevraagd of de regels voor verenigingen niet iets te precies zijn. Ik ben het ten principale eigenlijk met hem eens. De regels die wij introduceren, zijn zeer precies. De informatie over de manier waarop kan worden opgezegd, moet op de homepage van de website worden geplaatst of op een van de eerste pagina's van het ledenblad. Wij hebben dit gedaan, omdat wij willen voorkomen dat sommige verenigingen zich hiervan met een jantje-van-leiden zullen afmaken door de opzeginformatie toch ergens te verstoppen en zodoende voorbij te gaan aan de bedoeling van het wetsvoorstel. De website of het ledenblad zijn natuurlijk de meest aangewezen kanalen voor verenigingen om hun leden te informeren en daarom hebben wij gekozen voor deze formulering.

Mevrouw Gesthuizen – en dit is volgens mij de laatste vraag, als ik ze allemaal goed heb genoteerd – stelde de vraag of tweejarige contracten voor mobiele telefonie waarbij een gratis mobieltje wordt verstrekt, wel mogelijk blijven. Er stond gisteren ook een groot artikel in de krant van een van de mobiele providers, maar de providers hebben ook via andere kanalen geroepen dat zij geen gratis mobieltjes meer kunnen weggeven. Of zij hebben het niet goed begrepen, of zij proberen de Kamer op een dwaalspoor te zetten, want dit is niet waar. In het huidige Burgerlijk Wetboek staat al dat een meerjarig contract na een jaar kan worden opgezegd. Een contract voor twee jaar met gratis mobieltje valt dus nu al onder de bepaling dat je na een jaar zou mogen opzeggen. Toch wordt dit niet toegestaan. Deze bepaling is opgenomen in artikel 237 van het Burgerlijk Wetboek en niet in artikel 236. Artikel 237 is de zogenoemde grijze lijst van het Burgerlijk Wetboek. Dit behelst bepalingen in de algemene voorwaarden waarvan wordt vermoed dat ze onredelijk bezwarend zijn. De kern zit in de woorden "wordt vermoed". Als je namelijk in redelijkheid kunt zeggen dat je mensen niet toestaat om hun abonnement op te zeggen, dan is dat verdedigbaar. Als je zegt: ik heb iemand een tweejarig contract aangeboden en in ruil daarvoor kreeg hij gratis een mobiele telefoon die normaal € 300, € 400 of € 500 had gekost, is dat een goede reden om mensen aan een tweejarig contract te houden. Dit betekent dat aanbieders kunnen zeggen: wij staan mensen überhaupt niet toe om na een jaar op te zeggen, wij houden hun aan hun tweejarig contract. Zij

Van Dam

kunnen ook kiezen voor een alternatief door mensen die er na een jaar toch spijt van krijgen en er onderuit willen, een vergoeding te laten betalen. Die twee mogelijkheden liggen open, maar de mogelijkheid om gratis mobieltjes weg te geven bij een tweejarig contract en mensen dan ook aan dat tweejarige contract te houden, wordt niet aangetast met dit wetsvoorstel.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Dank hiervoor. Het is heel mooi dat het in Nederland toegestaan blijft om alles weg te geven wat maar van jou is.

Ik heb nog eens goed gekeken naar de nota naar aanleiding van het verslag, waarin u hierop ook ingaat. Verder heb ik er de wettekst, waarnaar u zojuist verwees, bij genomen. Ik vraag mij nog wel af of het heeft geleid tot geschillen bij geschillencommissies. Is er misschien al een telefoonaanbieder naar de rechter gestapt om een zaak te beginnen tegen een klant die na dertien maanden is opgestapt met een toestel van € 400, ook al wist hij dat de aanbieder ervan uitging dat hij twee jaar klant zou blijven?

De heer **Van Dam** (PvdA): U gaat er daarbij dus van uit dat er een geschil is ontstaan over de huidige bepaling in het Burgerlijk Wetboek dat je een tweejarig contract na een jaar kunt opzeggen. Mij zijn geschillen daarover niet bekend. Voorbeelden daarvan zijn mij ook niet aangedragen door de telecomaانبieders. Ik neem aan dat als dergelijke geschillen te verwachten waren, ze zich al voorgedaan zouden hebben. Dat dit niet het geval is, is de beste garantie dat dergelijke geschillen zich ook na deze wetswijziging niet zullen voordoen.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Daarmee neemt u mijn bezwaar weg.

De heer **Van Dam** (PvdA): Voorzitter. Daarmee ben ik gekomen aan het einde van mijn beantwoording. Ik geloof dat ik alle vragen van de kant van de Kamer heb beantwoord.

De **voorzitter**: Ik zie niemand staan. Er is trouwens ook een tweede termijn.

Ik denk dat de staatssecretaris het op prijs stelt om ... U wilt één minuut schorsen?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ja.

De **voorzitter**: Dat kan. Eén minuut.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

□

Staatssecretaris **Heemskerk**: Mevrouw de voorzitter. Allereerst spreek ik namens het kabinet mijn waardering uit voor het feit dat Kamerleden initiatiefwetsvoorstellen ontwikkelen. Zij komen er vaak achter dat dat veel werk is. In dit geval waren zij blij met de ondersteuning van de ambtenaren van Economische Zaken. Ik realiseer mij heel goed dat er een verschil is tussen de ondersteuning van een Kamerlid als wetgever en die van het kabinet als wetgever; ik zou bijna spreken over een "ongelijke strijd" maar dat klinkt wat onvriendelijk. Uiteindelijk gaat de Kamer echter zelf over haar begroting en ondersteuning.

Het is in elk geval heel goed en prettig als leden van de Kamer op een dergelijke constructieve wijze meedenken over oplossingen voor problemen die inderdaad leven onder consumenten. Iemand let even niet op en zit plotseling weer voor een jaar aan iets vast, niet alleen aan een slecht figuur maar ook nog eens aan dat fitnessabonnement. Met dit initiatiefvoorstel wordt het voor consumenten gemakkelijker om contracten op te zeggen omdat allereerst is voorzien in beperking van de stilzwijgende verlenging. Daarnaast wordt een einde gemaakt aan te lange opzegtermijnen bij contracten.

Ik doe twee toezeggingen. De eerste betreft de nota van wijziging. Deze neemt op het eerste gezicht veel weg van de kritiek van het kabinet op het voorstel. Ik wil echter graag nog schriftelijk reageren op de nota van wijziging omdat deze behoorlijk wat overhoop haalt en ook verbetert. Ik zal daar zo spoedig mogelijk schriftelijk op reageren. De tweede toezegging is aan de heer Vendrik. Ik zal mijn collega Bos van Financiën vragen om te reageren op het persbericht van het Verbond van Verzekeraars dat zegt een einde te maken aan stilzwijgende verlenging. Overigens is stilzwijgende verlenging juist bij verzekeringen nuttig want iemand wil niet onverzekerd rondlopen. Ik kan mij echter herinneren dat de voorganger van Bos, Zalm, in deze Kamer zei dat hij de gedragscode ten aanzien van stilzwijgend verlengen, die consumentvriendelijker zou worden gemaakt, zou monitoren. Volgens mij is dit dan ook een zaak die al langer loopt. Het lijkt mij goed dat de minister van Financiën daarop reageert in de richting van de Kamer.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Dat doet mij deugd; dank voor deze toezegging van het kabinet. Wil de staatssecretaris aan de minister vragen of hij in die brief ook ingaat op een aanpalend vraagstuk, namelijk de contractduur van hypotheek? Dat is namelijk echt interessant voor consumenten. Daar valt heel veel over te zeggen. Ik hoor graag van het kabinet of op dat terrein nader ingrijpen nodig wordt gevonden, in het belang van de consument.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Nu overvraagt de heer Vendrik. Ik zeg toe dat de minister van Financiën zal ingaan op het persbericht over het stilzwijgend verlengen van verzekeringen. Hij moet natuurlijk zelf bepalen of hij daar dingen aan toevoegt. Hij moet ook zelf bepalen of er vervolgens aanvullende regelgeving nodig is. Op dat moment kan het debat worden gevoerd over looptijd en aftrekbaarheid van hypotheek.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Ik snap de intuïtie van de staatssecretaris rond de aftrekbaarheid van de hypotheekrente. Daar moet iets aan gebeuren maar daar gaat dit debat niet over. Vandaag spreken wij over het belang van consumenten en ik durf mijn hand ervoor in het vuur te steken dat duizenden consumenten in Nederland met een hypotheecaire lening – die niet alleen een looptijd heeft maar ook een bepaalde opzegtermijn – vastzitten aan contractuele voorwaarden waarvan zij zich de consequenties niet goed realiseren bij het afsluiten van het contract. Ik denk aan boetebepalingen rond het opzeggen enzovoort. Ik vind dat van het kabinet gevraagd mag worden om daar nog eens naar te kijken. Kom met een oordeel. Meer dan dat vraag ik niet.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ik weet dat die discussie leeft, in het verleden ook, over de voorlichting aan

Heemskerk

consumenten, niet alleen over het (rente)tarief aan de voorkant, maar ook het vroegtijdig aflossen omdat je overstapt naar een ander huis of een andere bank en de ingesloten belemmeringen. Ik weet ook dat de AFM daar wel eens naar gekeken heeft. De brief die u krijgt van de minister van Financiën zal ongetwijfeld aanleiding zijn om vervolgens allerlei debatten te voeren over de vraag of financiële instellingen wel goede voorlichting aan consumenten geven. Daar zijn zij ingevolge de Wet op het financieel toezicht ook zeker aan gehouden.

Voorzitter. Nu iets over het toezicht op de uitvoering van deze initiatiefwet. De Consumentenautoriteit is belast met de handhaving van de zogeheten zwarte en grijze lijsten uit het Burgerlijk Wetboek. De zwarte lijst bevat bedingen die onder alle omstandigheden onredelijk bezwarend zijn. De bepaling in het wetsvoorstel waarin staat dat abonnementen niet onbepaald stilzwijgend verlengd mogen worden voor een periode langer dan drie maanden, staat op die zwarte lijst. Op grond van de Wet handhaving consumentenbescherming kan de Consumentenautoriteit bestuursrechtelijk optreden tegen de overtredingen van de zwarte lijst. Dit betekent dat de Consumentenautoriteit een boete en/of last onder dwangsom kan opleggen.

De grijze lijst bevat bedingen waarvan wordt vermoed dat zij onredelijk bezwarend zijn. Bij een dergelijk beding moet de handelaar, de verkoper die het beding in de algemene voorwaarden heeft opgenomen, aantonen dat het beding niet onredelijk bezwarend is. Daarbij geldt een bewijsvermoeden in het voordeel van de consument. Die staat dus sterker. Tegen overtredingen van bedingen van de grijze lijst kan ook de Consumentenautoriteit civielrechtelijk optreden via een verzoekschrift bij het Gerechtshof Den Haag.

Ik onderschrijf ook wat de heer Van Dam zei over de Telecommunicatiewet en de tweejaarstermijnen waarbij je niet hoeft te betalen voor het mobieltje dat je "krijgt". Dat blijft mogelijk, want dat is gekoppeld aan de tweejaarstermijnen. Dat verdwijnt niet, wanneer de Kamer deze initiatiefwet aanneemt.

Mevrouw **Aasted-Madsen-van Stiphout** (CDA): De staatssecretaris haalt zojuist de grijze en de zwarte lijst aan als een vorm van waarborg en bescherming. Met de staatssecretaris hebben wij ook een debat gevoerd over de Europese richtlijn inzake consumentenbescherming. Wij weten dat, op het moment dat er tot een Europese harmonisatie wordt overgegaan, die grijze en zwarte lijst onder druk komen te staan. Hoe verhoudt zich dat?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Dat hangt af van wat wij in Europa uiteindelijk zullen beslissen. Tot die tijd geldt het toezicht dat op zowel de zwarte als de grijze lijst geregeld is.

Voorzitter. De Kamer krijgt nog in detail een reactie op de nota van wijziging. Die neemt wel een aantal bezwaren weg die wij hadden. Mijn conclusie is dat met dit voorstel de consumenten makkelijker van abonnementen en overeenkomsten af kunnen komen die zij niet meer willen. Dit is natuurlijk een voordeel voor de consument. Het is ook een voordeel voor de bedrijven, want die houden alleen maar tevreden consumenten over. Zij kunnen ook makkelijker nieuwe consumenten/klanten werven.

Dit voorstel is een stap in de goede richting om ergernissen weg te nemen die onder consumenten leven.

Ik wil de indieners dan ook nogmaals bedanken en mijn steun uitspreken voor de doelstellingen van dit voorstel.

Nu kom ik toe aan de twee ingediende amendementen. Het amendement op stuk nr. 12 van mevrouw Van Vroonhoven-Kok stelt een ondergrens aan het stilzwijgend verlengen. Aan het stellen van een ondergrens kleeft mijns inziens een aantal bezwaren. Volgens mij heeft de heer Van Dam dit ook gezegd. Het doel van het wetsvoorstel is immers het wegnemen van de ergernis over de stilzwijgende verlenging. Die ergernis is niet gekoppeld aan de waarde van het contract, dus niet alleen het geldbedrag speelt een rol, maar ook het feit dat het verlengd wordt. Dat vinden mensen irritant. Klopt het dat een dergelijke ergernis minder wordt, wanneer het om ten hoogste € 25 gaat? Waarom is de grens niet € 50? Bovendien kan een dergelijke grens of differentiatie daarin weer leiden tot aanvullende onduidelijkheid voor consumenten.

Ten slotte zou het ook mogelijk zijn dat die grens weer wordt verhoogd. Dat ben ik niet van plan, maar als je gevoelig bent voor een branche die zegt dit tot een bedrag van € 1000 wel te mogen, wat is dan nog de waarde van het feit dat de stilzwijgende verlenging eruit wordt gehaald? Wij zijn in die zin geen voorstander van het introduceren van een grens.

Op het amendement op stuk nr. 13 van mevrouw Van Vroonhoven-Kok is de heer Van Dam ingegaan. Daarbij is technisch iets gebeurd wat niet het doel ervan zou zijn. Ik probeer dat toe te lichten. Mevrouw Van Vroonhoven geeft in de toelichting op haar amendement aan dat twee regelingen dubbel zouden zijn en dat daarom de voorgestelde wijzigingen inzake de stilzwijgende verlenging zouden kunnen vervallen. Daarmee ben ik het niet eens, want dan gaat het om verschillende zaken, namelijk om de maximale termijn voor de stilzwijgende verlenging van abonnementen, die in artikel 236, lid j wordt teruggebracht van één jaar tot drie maanden. Het andere deel betreft de opzegtermijn van alle consumentencontracten, die wordt teruggebracht van drie maanden tot één maand, en wel in artikel 237, lid l. Ik ondersteun de voorgestelde regeling van de stilzwijgende verlenging. Door dit amendement zou de huidige praktijk van de stilzwijgende verlenging blijven bestaan, met als enig verschil dat het abonnement niet meer maximaal drie maanden voor de verlengingsdatum behoeft te worden opgezegd maar één maand. Het amendement zorgt ervoor dat de huidige BW-bepaling – dat is het technische punt dat de heer Van Dam ook noemde – omtrent de stilzwijgende verlenging in stand blijft. Dus overeenkomsten mogen altijd stilzwijgend met een jaar worden verlengd, alleen krijgt de consument de mogelijkheid om tegen het verstrijken van de initiële contractduur of tegen het einde van de periode waarmee stilzwijgend verlengd is met inachtneming van een opzegtermijn van één maand op te zeggen in plaats van na een opzegtermijn van drie maanden.

Ik kan hier een voorbeeld bij geven dat dit wellicht duidelijker maakt. Stel dat u een jaarabonnement afsluit op De Telegraaf op 1 januari 2009. In de algemene voorwaarden staat dat het abonnement na afloop van de contractduur stilzwijgend wordt verlengd met één jaar. Op 10 januari 2010, dus een jaar later, bedenkt u dat u eigenlijk wilt overstappen naar de Volkskrant. U zegt De Telegraaf op. Het abonnement op De Telegraaf is op dat moment echter net stilzwijgend verlengd met een jaar, dus u zit eerst nog tot het einde van het jaar vast aan De

Heemskerk

Telegraaf. Het wetsvoorstel wijzigt niet alleen de regeling met betrekking tot de opzegtermijn, maar voorziet ook in een nieuwe regeling voor stilzwijgende verlenging. In het voorbeeld van het abonnement op De Telegraaf betekent dit dat het abonnement met maximaal drie maanden stilzwijgend kan worden verlengd en dat de opzegtermijn maximaal één maand mag zijn. U zou dus na de opzegging niet nog tot het einde van het jaar gebonden zijn aan De Telegraaf, maar nog tot 1 april 2010. Volgens mij is dat niet wat de indiënster beoogt. Ik zal schriftelijk ingaan op de uitgebreide nota van wijziging.

De heer **Elias** (VVD): Ik begrijp het toch goed dat de staatssecretaris die nota van wijziging volstrekt ondersteunt en als een verbetering van het wetsvoorstel beschouwt?

Staatssecretaris **Heemskerk**: Die nota van wijziging hebben mijn ambtenaren een half uur geleden voor het eerst gezien. Zo werken de schotten binnen het departement, dus als u een amendement voorbereidt en dat hier indient, zie ik dat ook meestal pas hier. Op het eerste gezicht lijkt de nota van wijziging heel veel van onze bezwaren weg te nemen en dus een verbetering te zijn. In die zin ondersteun ik de nota van wijziging, maar ik zal dit nog even heel precies schriftelijk voor u uitschrijven.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Mag ik het dan zo oppvatten dat het kabinet de hoofdlijn van het wetsvoorstel steunt en dat wij nog een nader specifiek oordeel krijgen over de nota van wijziging? Maar het lijkt erop als ik de staatssecretaris zo beluister dat het wel goed komt.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ja.

De **voorzitter**: Ik dank de staatssecretaris voor zijn beknopte wijze van antwoorden.

Ik kijk naar de leden. Is er behoefte aan een tweede termijn? Ja, die is er.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter. Een punt van orde. Nu wij nog een nadere reactie krijgen van de staatssecretaris op de nota van wijziging is het misschien efficiënter om die af te wachten en een afspraak te maken over wanneer wij het nader oordeel krijgen. Dan kunnen wij het debat afmaken.

De **voorzitter**: Dat is zeker niet efficiënter, want wij hebben nu de ruimte op de agenda om deze behandeling af te maken. Doen wij dat niet, dan hebben wij een gat in de agenda. Dat is nooit efficiënter. Als ik de staatssecretaris zo hoor, moet u het risico maar nemen van een eventuele heropening, maar volgens mij is die niet nodig.

Wij gaan door met de tweede termijn. Het woord is aan de heer Vendrik.

□

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter. Kort en daarom even via de interruptiemicrofoon. De verdediging van de heer Van Dam was buitengewoon prettig en goed. Dat smaakt naar meer, maar daar praten wij op een ander moment wel over door.

Ik heb nog één vraag.

De **voorzitter**: Neen, dan gaat u maar gewoon achter het spreekgestoelte staan. Misschien dat iemand u nog iets wil vragen. Laten wij het maar doen zoals wij het altijd doen.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter. Ik vermoed dat niemand mij iets wil vragen, maar ik heb nog wel een vraag aan de heer Van Dam.

De **voorzitter**: De heer Elias helpt mij.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Dan moet hij snel zijn. Die vraag betreft de nota van wijziging die ik vanochtend ook heb gezien. In zijn toelichting zojuist motiveerde de heer Van Dam de uitzondering die hij maakt wat betreft de stilzwijgende verlenging voor kranten en tijdschriften vooral met het oog op de bedrijfspraktijk met tijdschriften. Ik zou graag horen waarom hetzelfde geldt voor kranten. Waarom is het voor kranten bedrijfseconomisch zinvol dat de stilzwijgende verlenging voor een periode van drie maanden door middel van deze nota van wijziging tot de uitzonderingen mag gaan behoren? De heer Van Dam sprak namelijk over het willen vermijden van de situatie van nog meer onzekerheid voor kranten.

Mijn fractie steunde dit wetsvoorstel al. Die steun is vandaag nog toegenomen.

□

Mevrouw **Aasted-Madsen-van Stiphout** (CDA): Voorzitter. Ik dank de heer Van Dam en de staatssecretaris voor hun beantwoording. Wij zullen aan de hand van de schriftelijke reactie uiteindelijk bepalen of wij al dan niet om een heropening zullen vragen en of er nog wordt gesleuteld aan amendementen. Ik wil dat ook nog even bespreken met mijn collega Van Vroonhoven, want ik hoorde pas gisteren dat ik het debat moest overnemen.

Wat betreft de kranten sluit ik aan bij de heer Vendrik. Moet het economisch belang van een krant reden zijn om voor die krant een uitzondering te maken? Ik heb daar zelf ook ergernis over gehad. Ik belde een landelijk dagblad met de mededeling dat ik drie weken in het buitenland zat en toen vroeg ik of de verzending van de krant even stop kon worden gezet. Dat kon echter niet, omdat men dat administratief niet verwerkt kreeg. Toen ben ik er helemaal mee gestopt, maar ik heb de krant nog tot 1 oktober. Ik vraag mij wat dat betreft af hoe het zit met de proportionaliteit van die drie maanden.

In het begin van zijn verhaal sprak de heer Van Dam over mevrouw Diepema en haar proefabonnement. Ik stel voor om nog een nota van wijziging te maken, waarin wordt opgenomen dat een proefabonnement te allen tijde een begin- en een einddatum heeft. Indien de aanbieder de klant wil vasthouden, moet hij de klant voor het verstrijken van de termijn voorstellen om een contract aan te gaan. Een proefabonnement is echter een proef met een begin- en een einddatum. Ik krijg daar graag een reactie op.

Dan het mondeling opzeggen. Daar wordt in de laatste nota van wijziging op ingegaan. Op het moment dat het contract mondeling wordt aangegaan, ligt er een voice-over, een bandje waarop de klant aangeeft dat hij het abonnement wil. Ik ben daar niet gelukkig mee. Ik heb eerder een schriftelijke bevestiging voorgesteld, maar daar was de staatssecretaris weer niet zo gelukkig mee. Echter, als je mondeling opzegt en je hebt verder

Aasted-Madsen-van Stiphout

niets in handen, is een bevestiging nodig. De betreffende krant waar de staatssecretaris ook al over sprak, heeft mij inderdaad een bevestiging gestuurd dat ik telefonisch heb meegedeeld de krant niet meer te willen en dat de verzending per 1 oktober wordt gestopt. De klant moet wel iets in handen hebben om te kunnen bewijzen dat hij heeft opgezegd.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ook ik wil mijn waardering uitspreken voor de beantwoording van de vragen. Volgens mij is de heer Van Dam inmiddels een expert geworden op dit gebied.

Ik ben nog steeds van mening dat de bewijslast een zwak punt is. Als je telefonisch iets overeenkomt, is er altijd sprake van een bandje. Ik pleit er dan ook voor om opzegging van een mondeling aangegane overeenkomst die is vastgelegd op een bandje, eveneens op een bandje op te nemen, waarna een bevestiging van de opzegging volgt.

Ik stond al achter het initiatiefwetsvoorstel en ik kan mij ook vinden in de nota van wijziging. Ik ben benieuwd naar de reactie van het kabinet. Op basis daarvan zal ik een definitief standpunt innemen met betrekking tot dit wetsvoorstel.

De heer **Elias** (VVD): Voorzitter. Vijf maanden geleden alweer stonden wij hier voor de eerste termijn. Nog steeds ergeren miljoenen mensen zich als zij weer voor een jaar vastzitten aan een of ander abonnement. Nog steeds ook hecht de VVD grote waarde aan een goede bescherming van de consument als afnemer van verschillende producten en diensten. Tegelijkertijd hechten wij bepaald ook waarde aan de eigen verantwoordelijkheid van de consument en aan het belang van een efficiënte marktwerking.

Van de wat zwaar ideologisch aangezette motivatie onder dit initiatief waar de initiatiefnemer mee begon, wil ik namens mijn fractie in zoverre afstand nemen dat ik er nogmaals op wil wijzen dat de belangen soms wat wringen. Het is niet alleen de zielige consument tegenover de almachtige producent. Het gaat om een afweging van belangen. Niet voor niets heb ik bij interruptie op 5 maart tegen mevrouw Vos gezegd dat wij niet net moeten doen alsof de consument een "onmondig kind" is.

Voorzitter: Ten Hoopen

De heer **Elias** (VVD): Wat de complimenten aan mijn adres betreft, hoe vriendelijk bedoeld ook, voor zover ze bedoeld waren om mij in het ideologische kamp te trekken van de heer Van Dam, neem ik er enige afstand van. De heer Van Dam zegt twee soorten liberalen te kennen. Ik wil daar graag een derde stroming aan toevoegen waartoe ik mijzelf graag reken, namelijk de pragmatische. Vanwege de lichte botsing van belangen die ik schetste, hebben wij op pragmatische gronden gekozen om onze steun aan dit initiatiefwetsvoorstel te verlenen, op voorwaarde evenwel dat reële knelpunten bij het bedrijfsleven worden opgelost. Wij hebben eerder gevraagd om het probleem bij de uitgevers op te lossen. Mijn fractie kan steun verlenen aan het wetsvoorstel, nu

de initiatiefnemer dit signaal zeer serieus genomen heeft en het kabinet dit overneemt.

Op een ander punt ligt de zaak iets lastiger. Verenigingen zijn uitgesloten van dit wetsvoorstel om de amateurclubs te ontzien. Dat was nadrukkelijk niet onze keus, juist omdat daardoor oneigenlijke concurrentie kan ontstaan door verenigingen die commercieel opereren. Denk aan de ANWB die ook winkels heeft en verzekeringen verkoopt. De indiener van het wetsvoorstel ziet het probleem. Ik dank hem voor zijn heldere toelichting op dit punt. Hij ziet in dit wetsvoorstel geen oplossing en zegt dat wij anders het hele verenigingswetgevingsgebouw op zijn kop zouden moeten zetten, tot en met het Burgerlijk Wetboek. Dat willen wij onder meer na het debat van gisteren over regelgeving natuurlijk ook weer niet. Ik wil de staatssecretaris dan ook vragen of hij in de hoek van het consumentenrecht of de consumentenautoriteit ergens nog een gaatje ziet of iets kan aanscherpen teneinde exact dit probleem te ondervangen dat ontstaan is door de wens van de meerderheid van de Kamer om verenigingen vanwege de amateurclubs uit te sluiten. Hierdoor zou een vorm van oneigenlijke concurrentie kunnen ontstaan voor zover deze verenigingen commercieel opereren.

De verzekeraars vallen onder een andere wet. Ook klanten van verzekeraars zouden een paar maanden voor het verstrijken van het vervolg van een verzekering, de zogeheten prolongatiedatum, erop gewezen moeten worden dat de verzekering kan worden stopgezet. Ze hebben dan de tijd om zich op een eventueel alternatief te oriënteren. Op dit punt staat de VVD-fractie voor een dilemma. Vertrouwen we op de nieuwe bindende brancheafspraken die per januari aanstaande ingaan of laten we er nieuwe wetgeving op los? Eerdere afspraken op dit front zijn door verzekeraars immers onvoldoende nagekomen. Nu nieuwe bindende afspraken tevens voorzien in een klachtenregeling bij de Ombudsman Financiële Dienstverlening, zijn we benieuwd naar de aangekondigde brief van de minister van Financiën. We hebben een zekere scepsis jegens de verzekeraars, maar het lijkt me wat ver gaan om, zoals de heer Vendrik doet, hen op voorhand nadrukkelijk niet te vertrouwen. Als de verzekeraars zeggen te willen leren van de fouten die ze de afgelopen jaren hebben gemaakt, dan lijkt het mij niet correct om ze op voorhand niet te geloven. Graag krijg ik hierop een reactie van de staatssecretaris.

Zoals het er naar uitziet wordt het initiatiefwetsvoorstel van de heer Van Dam een wet. Mijn fractie feliciteert hem en de huidige burgemeester van Leeuwarden daarmee.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de indiener van dit wetsvoorstel hartelijk voor deze ontzettende verbetering van de marktwerking. We hebben de afgelopen jaren moeten constateren dat ongebreidelde marktwerking slecht is voor iedereen. We hebben veel lessen moeten leren. Ik vond in die zin het verhaal van de bij en het flesje met honing heel tekenend voor wat er gebeurt. Daarom zeg ik tegen collega Elias dat het helemaal niet gaat om het zien van de consument als een onmondig kind, maar om machtsevenwicht, om de controlerende werking van de consument op ondernemingen. Die is de afgelopen jaren uit het lood geslagen. Ik ben erg blij dat we met dit wetsvoorstel daarin

Vos

verandering kunnen brengen. Ik ben overigens bezig met een aantal andere voorstellen om dat machtsevenwicht te herstellen.

Ik kom te spreken over de verzekeraars. Ik ben een pragmatische sociaaldemocraat. Ik was erg verheugd dat na mijn telefoontje aan de verzekeraars met een dreiging dat we precies hetzelfde zouden doen in de Wft, ze direct kwamen met de bindende gedragsregel. Ik geef ze het voordeel van de twijfel. De uitgeverijen hebben er vijf jaar over gedaan om iets te doen aan een gedragsregel. Dat heeft niet gewerkt. Ik ben pragmatisch genoeg om te denken: begin er maar vast mee, want voordat wij de Wft hebben aangepast, zijn we ook weer twee jaar verder. Ik vind het erg van belang, ook zeker voor de financiële markten, dat het vertrouwen weer terugkomt. Als deze gedragsregel daaraan bijdraagt, dan vind ik dat erg goed, but it better be good. Het smaakt naar meer.

Ik stel nog een vraag aan de staatssecretaris. Ik heb zojuist verteld dat ik, teneinde de consument sterker te maken, bezig ben ervoor te zorgen dat consumenten een ontvangstbevestiging krijgen bij het versturen van e-mail, want ik denk dat de meeste mensen op dit moment communiceren via e-mail. Van veel bedrijven en gemeenten aan wie ik een e-mail stuur, krijg ik een automatische bevestiging terug die ik ook nadrukkelijk bewaar. Ik heb tot nog toe geen bezwaren kunnen vinden tegen het opnemen in de wet dat in ieder geval een onderneming verplicht een automatische ontvangstbevestiging zou moeten sturen. Kan de staatssecretaris zijn slimme ambtenarenapparaat vragen of er toch nog bezwaren zijn tegen deze verplichting aan ondernemingen om een antwoordbevestiging te sturen aan de consument die een e-mail heeft gestuurd?

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Ik vroeg zojuist de staatssecretaris om aan de minister van Financiën indringend te vragen om niet alleen daarop in te gaan, maar ook in te gaan op het vraagstuk van de hypothecaire contracten. Steunt de PvdA-fractie mijn indringende verzoek aan het kabinet om ook daar op korte termijn kritisch naar te kijken?

Mevrouw **Vos** (PvdA): Op dat punt ben ik net zo voorzichtig als de staatssecretaris. Dat is niet vreemd, want we zijn van dezelfde partij. We gaan binnenkort nog spreken over het Bgfo, de Wft en het rapport van de AFM. Ik ben erg benieuwd wat daaruit komt. Als er aanleiding is om goed te kijken naar de hypothecaire contracten, dan ben ik zeker bereid om dat te doen. Ik denk dat wij allebei verenigd zijn in de wens om de financiële markt weer eerlijk, normaal en transparant te krijgen. Juist omdat het vertrouwen zo belangrijk is. Op voorhand kan ik daar niets over zeggen. Ik wacht liever het debat daarover af.

De heer **Van der Ham** (D66): Voorzitter. Ik dank de indiener hartelijk voor zijn uitvoerige en to the pointe beantwoording. Hij deed dat heel goed. Ik heb in eerste termijn gezegd dat wij eens zouden bekijken hoe staatssecretariabel hij is. Nou, met een stempeltje van de juffrouw! Heel goed gedaan. En ook overtuigend. Bij een aantal punten hadden wij vraagtekens en hebben wij in eerste termijn gezegd dat de indiener met een goed antwoord zou moeten komen. Hij heeft door de

wijzigingen in zijn voorstel en door zijn beantwoording wat ons betreft enige klaarheid gebracht.

Hij heeft mij er bijvoorbeeld van overtuigd dat het niet verstandig is, het amendement van de CDA-fractie over de discussie rond de € 25 en € 50 in het wetsvoorstel op te nemen. Dat gaat veel onduidelijkheid veroorzaken en dat zou de inzichtelijkheid niet bevorderen. Wij zullen dat amendement dus niet steunen. De indiener heeft in de nota van wijziging ook een aantal aanpassingen gedaan waarmee wij content zijn.

Ik heb gevraagd of stichtingen niet worden achtergesteld ten opzichte van verenigingen. Ik heb daar nog steeds een vraag over. De indiener is volgens mij nog niet ingegaan op de stichtingen zonder winstoogmerk. Die vallen wellicht niet onder dat regime, terwijl veel culturele organisaties zo georganiseerd zijn. Misschien heb ik hem verkeerd verstaan, maar ik zou graag zien dat hij daarover in tweede termijn nog enige duidelijkheid geeft.

Dan kom ik op de vraag hoe wij moeten omgaan met e-mail. Bij interruptie heb ik gesuggereerd dat de cc-variant opgepakt zou kunnen worden door maatschappelijke organisaties. Ik kijk even naar de staatssecretaris. Kan hij dit probleem ondervangen samen met partijen die dit wellicht kunnen oppakken? Het zou via de overheid georganiseerd kunnen worden, maar misschien ook door andere organisaties. Zou de staatssecretaris willen bekijken of dit een mogelijkheid is?

Dan kom ik op de uitgevers en de dagbladen. Als je als uitgever naar dit wetsvoorstel kijkt, kun je stellen dat het glas halfvol of halfleeg is. Zo kan de indiener het ook bekijken. Hij heeft in antwoord op mijn interruptie gezegd dat de uitgevers wel steeds dichterbij het wetsvoorstel komen. Het probleem van het grote verschil van inzicht tussen de uitgevers en de initiatiefnemer lijkt te slinken. De D66-fractie stelt in dezen het belang van de consument voorop, maar wij nemen het belang en de kwetsbaarheid van de uitgevers ook heel serieus. De indiener heeft daar zelf ook al aan gerefereerd. Ik vind de uitspraken van de indiener in de richting van de uitgevers constructief. Ik vind de stap en de bereidwilligheid van de uitgevers om zelf in de richting van de indiener te komen ook constructief. De D66-fractie zal steun geven aan het wetsvoorstel, maar wij vinden wel dat er extra gelet moet worden op de werking van dit wetsvoorstel ten aanzien van de uitgevers. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het wetsvoorstel ten aanzien van de stilzwijgende verlenging en opzegtermijn bij lidmaatschappen, abonnementen en overige overeenkomsten gunstig is voor consumenten, maar onzekerheden teweeg kan brengen bij uitgeverijen, met het oog op hun langetermijnplanning;

overwegende dat het van belang is voor een gezonde (journalistieke) mediemarkt dat deze onzekerheden inzichtelijk zijn en geadresseerd kunnen worden;

Van der Ham

verzoekt de regering, de effecten van de wet voor tijdschriften en dagbladen twee jaar na inwerkingtreding in kaart te brengen door middel van een evaluatie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van der Ham en Vos. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 15 (30520).

De heer **Van der Ham** (D66): Er is veel gesproken over sportscholen. Vijf maanden geleden hadden wij het erover dat ik al een jaar lid was van een sportschool, maar er niet meer was geweest. Ik heb goed nieuws: ik ben er de afgelopen maanden juist weer veel geweest. Hopelijk is dat te zien. De vorige keer zat hier een vrouwelijke voorzitter en zij zag mijn buikje niet. Daar was ik op zich wel blij mee, maar het is nog verder geslonken. Ik wens de indieneer van dit wetsvoorstel hetzelfde toe. Hij staat al met grote compassie te spreken en dat kan alleen maar verder verbeteren.

Voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel en ik neem aan dat de leden bilateraal bij u reageren op uw uitnodiging over uw sportschoolactiviteiten.

□

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Voorzitter. Ook bij mij is de sympathie en steun voor dit wetsvoorstel vandaag gegroeid. Dat komt niet alleen door de gepassioneerde manier waarop de heer Van Dam zijn initiatief verdedigde bij talloze interrupties, maar ook omdat ik vind dat het wetsvoorstel een goede en genuanceerde oplossing biedt voor een aantal problemen.

Het wetsvoorstel is met de nota van wijziging beter geworden. Het gaat in dit debat inderdaad niet alleen om de belangen van consumenten, maar juist ook om die van bedrijven. Zij hebben er immers ook baat bij, als consumenten gemakkelijker kunnen opzeggen. Het vergemakkelijkt het proces van concurrentie in de diverse markten en dat komt hopelijk de goede ondernemers ten goede en de andere niet.

De SP-fractie wees de heer Van Dam al in de schriftelijke vragen op het belang van een mogelijk onderscheid tussen de ene en de andere branche. De heer Van Dam stond daar destijds nog afwijzend tegenover, maar heeft inmiddels toch deze beslissing genomen en een passende oplossing gevonden voor drukwerk-abonnementen. Daarover wil ik dan ook nog iets zeggen.

Ik miste in het betoog van de heer Van Dam een echt argument om naast de tijdschriften die minder dan een keer per maand uitkomen ook de kranten een uitzonderingspositie te geven. Ik wil mijn argumenten om dat toe te juichen wel geven. Immers, overal waar het om drukwerk gaat is inderdaad sprake van een ingewikkeld proces van logistiek en planning. Enige tijd om de boel aan te passen is dan ook gewenst. Inderdaad verkeren de kranten op dit moment in zwaar weer. Iedereen die wel eens onderzoek doet weet dat, als je zoekt naar een oplossing voor een probleem zoals wij dat voor de kranten doen, het niet verstandig is om intussen allerlei andere variabelen te veranderen die van invloed zijn op het proces. Op dit moment is de uitzonderingspositie

voor kranten in mijn ogen dan ook een heel goede geste, maar in de toekomst kan dat weer veranderen. Dan kunnen wij altijd nog verder zien.

□

De heer **Van Dam** (PvdA): Voorzitter. De staatssecretaris fluisterde mij net toe: de tweede termijn is altijd het moeilijkst, want dan moet je meteen antwoorden zonder dat je, in dit geval zelfs maandenlang, voorbereiding hebt gehad. Ik ga het proberen.

De heer Vendrik en vele andere leden hebben gevraagd waarom de uitzondering voor kranten en tijdschriften ook voor de kranten zinvol is. Waarom mogen kranten toch doorgaan met het stilzwijgend verlengen met drie maanden, dus waarom mogen zij doorgaan met kwartaalabonnementen? Dat zit hem onder andere in de positie van kranten, die op dit moment sterk onder druk staat; mevrouw Gesthuizen refereerde er al aan. Kranten kampen al jarenlang met teruglopende abonneeaantallen en teruglopende advertentie-inkomsten, maar spelen een ontzettend belangrijke maatschappelijke rol. Er zijn wel meer bedrijven die wel eens in de problemen komen als het economisch wat minder gaat of als de bedrijfsvoering verandert, maar kranten hebben een ontzettend belangrijke rol, zeker voor onze democratie, voor onze samenleving. Zij houden de macht in de gaten en wij Kamerleden zien ze vaak als bondgenoot aan onze kant bij het controleren van het kabinet.

Komen zij echt in de knel op het moment dat zij niet meer stilzwijgend mogen verlengen? Natuurlijk moet elk bedrijfsproces een zekere mate van flexibiliteit kennen: je moet schommelingen kunnen opvangen. Bij kranten wordt op twee plekken, aan de logistieke kant en aan de kant van de advertenties, ver vooruit gepland: de hoeveelheid papier die moet worden ingekocht, de drukkerijcapaciteit die moet worden gereserveerd, de langetermijncontracten met adverteerders die worden afgesloten. Daarmee kijkt men vaak nog veel verder vooruit dan de drie maanden waarover het nu gaat. Op zichzelf is het principe van dit wetsvoorstel: u mag niet langer stilzwijgend verlengen. Dat zou de krantensector wegens de logistieke planning en de planning van advertenties meer onzekerheid kunnen opleveren. Dat doet het ook voor allerlei andere sectoren, maar juist vanwege de belangrijke positie van kranten in onze samenleving ben ik ervan overtuigd geraakt dat het goed is om kranten een uitzonderingspositie te geven.

Voor een deel van de tijdschriften geldt dezelfde argumentatie. Er zijn nieuws- en opiniebladen die eenzelfde maatschappelijke rol spelen als kranten. Ze hebben te maken met eenzelfde soort planningsproblematiek. Om die reden zeggen wij dat ook tijdschriften erbij horen. Ik realiseer mij terdege dat er allerlei tijdschriften zijn die vooral ter vermaak dienen en die niet die belangrijke maatschappelijke rol vervullen. Zij hebben het geluk dat zij ook onder deze uitzondering vallen. Dat heb je als je uitzonderingen maakt: dan vallen er altijd meer bedrijven onder dan waarvoor je de uitzondering specifiek bedoelt. Ik ben gevoelig geweest voor de argumenten van de uitgevers. Verschillende tijdschriften met niet zo'n hoge verschijningsfrequentie, die maar eens per twee, drie of vier maanden verschijnen, hebben misschien nog wel in sterkere mate te maken met de logistieke problemen die ik heb beschre-

Van Dam

ven. Zo'n tijdschrift is vaak al anderhalve maand voordat het bij jou op de deurmat valt gedrukt. Daarom zijn de uitzonderingen met een nota van wijziging in het wetsvoorstel geformuleerd.

Mevrouw **Aasted-Madsen-van Stiphout** (CDA): Een krant heeft abonnees en heel veel losse verkoop. De heer Van Dam wijst op het belang van de logistiek. Heeft Albert Heijn nu ook een opzegtermijn van drie maanden op het moment dat het bedrijf de Volkskrant niet meer wil verkopen? Hoe zit het met die losse verkoop? Geldt daar ook die bescherming van drie maanden?

De heer **Van Dam** (PvdA): Dit wetsvoorstel ziet alleen op overeenkomsten tussen bedrijven en natuurlijke personen, consumenten. Het gaat niet over contracten tussen bedrijven onderling. Ik heb aangegeven waarom ik denk dat die uitzondering voor kranten en tijdschriften gerechtvaardigd is. Als mevrouw Aasted daar anders over denkt, zal zij nog een stevig intern debat tegemoet gaan met de heer Atsma. Maar als de CDA-fractie uiteindelijk de lijn van mevrouw Aasted kiest, staat het haar natuurlijk vrij om een amendement in te dienen. Ik heb mijn argumenten gegeven waarom ik denk dat een uitzondering wel gerechtvaardigd is.

Mevrouw Aasted heeft gevraagd naar de proefabonnementen. Zou je niet kunnen vastleggen dat er altijd een begin- en een einddatum is? Met dit wetsvoorstel wordt ook geregeld dat het proefabonnement dat je afsluit, niet ineens verlengd mag worden in een jaarabonnement. Ook proefabonnementen vallen onder de bepalingen in deze wet. De uitgevers hebben al aangegeven dat proefabonnementen niet zomaar automatisch mogen worden omgezet in een vast abonnement. Wat ik heb voorgelegd, is het wat mij betreft. Nogmaals, het staat mevrouw Aasted vrij om amendementen in te dienen. Ik zie op dit punt geen reden om het wetsvoorstel verder te wijzigen. Voor alle duidelijkheid: ook ik vind dat een proefabonnement van zes weken na zes weken klaar is. Als men je daarna een abonnement wil verkopen, dan moet men bellen of schrijven.

Als je opbelt om op te zeggen, heb je een probleem met de bewijsvoering. Er is geen wettelijk recht om mondeling op te zeggen, maar er zijn bedrijven die die mogelijkheid aanbieden. Je belt op en dan regelt men het keurig netjes. Laten wij niet vergeten – de heer Elias zei dat denk ik terecht – dat er gelukkig een heleboel nette bedrijven zijn in dit land, die dat allemaal keurig netjes regelen. Binnen een of twee dagen heb je een briefje in de bus met de bevestiging van je opzegging.

Ik vertelde u over het mailtje dat ik deze week kreeg. Die mevrouw heeft uiteindelijk een overzicht van haar telefoonrekening naar de uitgever gestuurd, waarmee zij kon aantonen dat zij hem had gebeld. Zij vroeg haar te laten weten wat er in dat gesprek was besproken. Toen was het ineens geregeld. Toen zei de uitgever: natuurlijk, sorry, het is helemaal misgegaan, wij accepteren uw opzegging. Het kan dus wel, maar je moet soms als consument wel wat extra stappen nemen.

Zoals ik al zei, denk ik niet dat wij in dit wetsvoorstel kunnen regelen dat je als consument altijd kunt bewijzen dat je telefonisch of per e-mail hebt opgezegd. De consumenten zitten met dat probleem wanneer zij te maken hebben met kwaadwillende ondernemers en aanbieders. Ik zei al dat het gelukkig heel vaak goed gaat. Op het moment dat het een keer niet goed gaat, is het

voor een consument die gebruik heeft gemaakt van telefonische opzegging of opzegging per e-mail moeilijker om zijn recht te halen dan wanneer hij gebruikt heeft gemaakt van met name de aangetekende brief.

Voorzitter: Verbeet

De heer **Van Dam** (PvdA): Volgens de heer Elias was mijn inleiding wat ideologisch getint. Ik had het daarin over de positie van de consument en de vraag of de consument niet sterker zou moeten staan. Ik vind – ik merkte dat ook al op in het onderlinge debat dat plaatsvond – dat de consument wat sterker moet staan. Ik denk dat hij sowieso, in het geval van een mondelinge overeenkomst, niet altijd heel sterk staat. Ik heb gemerkt dat daarover in deze Kamer flink debat plaatsvindt, niet in de laatste plaats vanwege de praktijken van Pretium Telecom. Het lijkt mij goed als dat debat verder wordt gevoerd. Ik kan mij voorstellen dat daar een volgend punt ligt waarbij de Kamer wellicht de behoefte heeft om de positie van de consument verder te versterken.

De heer Elias gaf aan dat hij wel achter het wetsvoorstel staat, maar daarmee niet geacht wil worden achter het ideologische betoog te staan dat ik gehouden heb. Ik zou heel graag met hem het debat aangaan, maar ik neem het risico niet om het vandaag aan te gaan. Ik wil zijn steun uiteraard niet verspelen. Laat ik het zo zeggen: het spijt mij dat ik hem in de verkeerde stroming van liberalen had ingedeeld. Ik zie nu ook dat hij de paarse draagt. Dat is de kleur van de pragmatici, zullen wij maar zeggen. Ik ben blij met zijn steun. Het ideologische debat over de noodzaak om de positie van consumenten verder te versterken, ga ik graag een keer met hem aan. Laten wij dat op een ander moment doen.

De heer **Elias** (VVD): Eén zin erover: ik ben helemaal niet tegen het versterken van de positie van de consument. Ik maak alleen bezwaar als men herhaaldelijk in de Kamer doet alsof bijna alle bedrijven zich schandalig opstellen tegenover consumenten. Dat is gewoon niet juist. Dat punt wilde ik even gemaakt hebben.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik denk dat wij het daarover dan in elk geval eens zijn. Ik denk dat heel veel bedrijven in ons land zich netjes gedragen. Wel heb ik in mijn inleiding aangegeven dat het evenwicht tussen de machtsposities van consument en bedrijfsleven in de loop der jaren verstoord is geraakt en dat het om die reden noodzakelijk is om de positie van de consument verder te versterken.

De heer Elias vroeg ook opnieuw aandacht voor de verenigingen. Als voorbeeld noemde hij de ANWB, die ook winkels heeft en verzekeringen aanbiedt, enzovoorts. In dit wetsvoorstel wordt het regime voor verenigingen wel degelijk iets aangescherpt. Zij moeten in elk geval zorgen dat hun leden eenvoudig de informatie kunnen vinden over hoe zij zouden moeten opzeggen. Het volgende heb ik ook in mijn eerste termijn al gezegd, maar het is denk ik goed om het nog eens te benadrukken. Het contract dat een vereniging aangaat, valt onder het contractrecht. De uitzondering voor verenigingen betreft dus enkel en alleen het lidmaatschap van verenigingen. Alle andere contracten die de vereniging met natuurlijke personen aangaat, vallen onder het contractrecht en dus gewoon onder dit wetsvoorstel. Ook

Van Dam

de ANWB of de omroep die een abonnement verkoopt, valt onder de bepalingen van dit wetsvoorstel.

Het debat over verzekeringen heb ik met plezier gevolgd. Ik wil het vooral blijven volgen; ik wil mij daar verder niet actief in mengen.

Mevrouw Vos had vooral een vraag aan de staatssecretaris. Ik heb al een opmerking gemaakt over de mondelinge overeenkomst.

De heer Van der Ham sprak zijn steun uit. Als ik had mogen twitteren van de voorzitter had ik hem een smiley getwitterd. Ik was blij met zijn inbreng. Maar ja, voorzitter, ik houd mij er netjes aan.

Vervolgens vroeg de heer Van der Ham of ik nog eens kon ingaan op de stichting zonder winstoogmerk. In principe vallen alle rechtspersonen – stichtingen, verenigingen en bedrijven – onder dit contractrecht. Ook op het moment dat zij langdurige contracten met consumenten aangaan, worden zij allemaal hetzelfde behandeld. Of de stichting nu een winstoogmerk heeft of niet, dat maakt voor dit wetsvoorstel niks uit. Dat is op zich ook logisch, omdat het ook voor de consument niet zoveel uitmaakt. De ergernis bij de consument is net zo groot als hij een contract heeft met een groot bedrijf als wanneer hij een overeenkomst heeft met een kleine stichting zonder winstoogmerk. Als hij er niet vanaf kan, kan hij er niet vanaf, en dan maakt het de consument niet zoveel uit wie hem het contract heeft aangeboden. Ik denk dat er veel voor te zeggen valt om alle rechtspersonen op dezelfde wijze te behandelen. Ik verwacht ook niet zozeer dat dit zoveel negatieve effecten zal hebben, noch voor bedrijven, noch voor verenigingen of stichtingen met of zonder winstoogmerk. Volgens mij hebben we ze alleen maar zonder, trouwens. Ik verwacht niet dat consumenten nu minder tevreden worden. Het maakt het consumenten die niet tevreden zijn, makkelijker om een contract op te zeggen. Er is geen reden om te verwachten dat consumenten ineens allemaal massaal van hun contracten af zouden willen, want ik ga ervan uit dat consumenten in principe altijd tevreden zijn met de diensten die ze afnemen.

De motie van de heer Van der Ham roept op tot een evaluatie twee jaar na inwerkingtreding van deze wet. Het is een verzoek aan de regering; eigenlijk hoef ik er niet op te reageren maar moet de staatssecretaris dat doen. Als ik zo even reken geloof ik niet dat dit nog deze periode zal zijn. Het lijkt me sowieso een verplichting die de regering op zich zou moeten nemen. Ik kan mij de motie overigens wel voorstellen. Ik vind wel, zonder daarmee meteen de motie te ontraden, dat we voorzichtig moeten, in de zin dat we tegenwoordig bij heel veel nieuwe wetten vragen om een evaluatie op korte termijn, al na een of twee jaar, terwijl de effecten van zo'n wet soms nog niet eens echt goed duidelijk zijn. Dat is meer een algemene opmerking, ik laat het verder aan de staatssecretaris over om daar zijn eigen reactie op te geven.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik ben het in zijn algemeenheid wel met de heer Van Dam eens dat je daar heel erg mee moet uitkijken. Echter, aangezien we het bij mediadebatten vaak hebben gehad over het belang van dagbladjournalistiek en dat soort zaken, en aangezien er in ieder geval op dit punt wat wrijving is tussen wat de indiener wil en wat de uitgeverij hierover zegt, en tevens de Kamer haar zorgen heeft geuit op dit punt, vind ik dat het hier wel op zijn plaats is. Als uit die evaluatie blijkt

dat de gevolgen niet zo groot zijn en niet onevenredig zijn, dan hoeft er wat mij betreft ook niks te veranderen. Ik vind het wel van belang om hier extra naar te kijken, specifiek voor dit deel van het bedrijfsleven.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik zou me dan ook kunnen voorstellen dat je niet alleen kijkt of de onzekerheid niet gegroeid is, maar dat je ook kijkt of die uitzondering dan nog steeds daadwerkelijk nodig is, zoals mevrouw Gesthuizen al suggereerde. We maken nu een uitzondering, die te maken heeft met de specifieke omstandigheden van dit moment. Deze is dus niet per se voor de eeuwigheid.

De heer **Van der Ham** (D66): Dit staat niet expliciet in de motie, maar ik onderschrijf van harte de lezing dat bij een evaluatie kan blijken dat die uitzondering niet meer nodig is. Dat kan er ook uitkomen wat mij betreft.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik wil best een keer met de heer Van der Ham gaan sporten, zolang ik er niet jaren aan vast blijf zitten, want dat is mijn ervaring uit het verleden. Ik denk dat ik de vraag van mevrouw Gesthuizen ook al beantwoord heb, want haar belangrijkste vraag betrof eigenlijk ook de uitzondering voor kranten; vervolgens gaf zij zelf een beter antwoord dan ik zelf in deze termijn had kunnen geven.

Daarmee kom ik tot een afronding. Ik vind dat bij een afronding van dit debat van mijn kant ook een woord van dank past, allereerst uiteraard aan de burgemeester van Leeuwarden, die het eind van dit traject niet meer als Kamerlid heeft kunnen meemaken. Ik houd hem uiteraard op de hoogte. Als ik het snel uitreken, heb ik het idee dat we met dit wetsvoorstel naar de Eerste Kamer kunnen. Ik hoop dat hij er op die dag bij kan zijn. Dat zou heel leuk zijn, maar in elk geval dus een woord van dank aan de heer Crone.

Ik dank ook de heren Van Rij en De Geest, die ons de afgelopen maanden hebben ondersteund, vaak tot hun wanhoop wanneer we toch nog even naar een bepaald punt wilden kijken. Ook een bijzonder woord van dank aan het Bureau Wetgeving, waar men tot gisteren soms met de handen in het haar zat: "Wat voor wijziging wil nu weer doorvoeren in zijn wetsvoorstel?" Tot slot dank ik natuurlijk alle anderen die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Nadat de brief van de staatssecretaris is binnengekomen, zullen wij in overleg bekijken wanneer wij toe zijn aan stemming. O, de staatssecretaris wil iets zeggen. Dat kon ik niet zien. Er was nog een vraag; dat heb ik gemist.

Staatssecretaris **Heemskerck**: Voorzitter. Er zijn inderdaad een aantal vragen aan mij gesteld. De heer Elias heeft vragen gesteld over de verenigingen en de mogelijke oneerlijke concurrentie. We moeten een goed onderscheid maken tussen het lidmaatschap van een vereniging en het abonnement op het tijdschrift. Die zijn uit elkaar getrokken. De rechten en plichten die verbonden zijn aan het lidmaatschap van een vereniging, worden niet bepaald door een contract tussen de vereniging en het lid, maar door de wet: Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, de statutenreglementen en besluiten

Heemskerk

van de algemene ledenvergadering waarover de leden zelf mogen meebeslissen in tegenstelling tot het abonnement op het tijdschrift, waarbij de rechten en plichten voortvloeien uit het contract tussen de consument en de uitgever van het tijdschrift. Je kunt beide gevallen dus niet op één lijn stellen. Ik vind het een goede keuze van de initiatiefnemer om de lidmaatschappen van verenigingen uit te sluiten van de regeling in artikel 2 van het wetsvoorstel, dat betrekking heeft op de maximale duur van een stilzwijgende verlenging en de opzegtermijnen.

Soms is er een grijs gebied, namelijk als het lidmaatschap gekoppeld is aan een dienst. Je moet lid zijn van de ANWB om bij pech hulpdiensten te kunnen gebruiken. Dat is een soort koppelverkoop versus de vrijheid van de vereniging, waar bijvoorbeeld Route Mobiel, dat geen vereniging is maar waar je gewoon een abonnement op neemt, niet mee te maken hebben. Dan is het meer een mededingingsrechtelijke kwestie dan een consumentenrechtelijke kwestie. Omdat er een grijs gebied is, zeg ik toe dat ik de Kamer schriftelijk zal informeren of zich bijvoorbeeld klachten hebben voorgedaan, of de NMa op een aantal terreinen zou kunnen handhaven en of er wellicht fricties zijn tussen het verenigingsrecht en het consumentenrecht.

De heer Elias vroeg mij ook, kort samengevat, of je de verzekeraars niet eerst moet vertrouwen en geloven op hun blauwe ogen. De problematiek inzake de contractduur en de stilzwijgende verlenging van verzekeringsovereenkomsten is door het Verbond van Verzekeraars serieus opgepakt. Op 25 juni 2009 is een nieuwe gedragscode aangenomen waarin de geïnformeerde verlenging en de contractstermijnen van particuliere schadeverzekeringen zijn geregeld; dat is dus niet de levenskant maar de schadekant. De bedoeling van een geïnformeerde verlenging is dat de verzekeraars hun klanten tijdig informeren over een naderend einde van de contractstermijn en de mogelijkheid om het contract op te zeggen. De klant kan vervolgens zelf bepalen of hij of zij de verzekeringsovereenkomst bij de huidige verzekeraar voortzet of beëindigt. Op deze wijze wordt voorkomen dat de verzekeringsovereenkomst automatisch, zonder kennisgeving aan door de consument, wordt verlengd en ook dat de consumenten niet ongewenst onverzekerd raken.

Verder neemt de gedragscode als uitgangspunt voor alle particuliere schadeverzekeringen eenjarige contracten. Dat is de norm van de verzekeraars. De mogelijkheid voor consumenten om schadeverzekeringen voor langer dan een jaar aan te gaan blijft bestaan, maar dan moet de consument bij het aangaan van dat meerjarig schadeverzekeringsovereenkomst een tweede handtekening plaatsen. Daardoor wordt hij extra bewust gemaakt van zijn keuze voor een meerjarig contract.

Kortom, de verzekeraars hebben er serieus werk van gemaakt. Ik weet wel dat in 2003, 2004 een Kamerlid zei dat er toch eens iets moest gebeuren aan die gedragscode. De sector is toch in beweging gekomen. Ik heb toegezegd dat de minister van Financiën zal bezien of die voldoende is of dat wellicht aanvullende regelgeving nodig is, maar als staatssecretaris van onder andere regeldrukvermindering wil ik benadrukken dat deze verscherping van zelfregulering een goede stap is en dat je eigenlijk altijd eerst zelfregulering een kans moet geven voordat je met regelgeving komt. Ik zit nu wel erg op het terrein van de minister van Financiën en de Wft,

maar die zal u dus nog wel het een en ander schriftelijk doen toekomen.

Mevrouw Vos vroeg of ik bezwaren zag in de verplichting van een ontvangstbevestiging. Die zie ik, want het veroorzaakt een aanzienlijke stijging van de administratieve lasten als je alle bedrijven opdraagt om hun systemen zo in te richten dat een mail automatisch bevestigd wordt. Het leidt ook tot nalevingskosten, want ze moeten hun systemen daarvoor aanpassen. Het is de vraag of dit er nu toe leidt dat consumenten sterker staan in een eventuele juridische procedure. Een andere manier zou kunnen zijn de suggestie van de heer Van der Ham, namelijk een zogenaamde cc-dienst. Ik zie dat al direct de commerciële voordelen van. Men kan een mooi bedrijfje maken dat dienst doet als digitaal archief met het motto: als u mij nu cc't staat u wellicht juridische ook sterker. Het is eigenlijk allemaal terug te voeren op de vraag hoe sterk men staat in een juridische procedure als men "slechts" iets per mail heeft opgezegd met eventueel een ontvangstbevestiging of een cc naar iemand die dat bijhoudt. Je komt daarmee eigenlijk weer in een discussie over contracten en ik vind dat dit losstaat van dit wetsvoorstel waarmee het gemakkelijker wordt gemaakt om onder een stilzwijgende verlenging uit te komen.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Waar haalt u het vandaan? Ik heb het niet kunnen vinden en heb het ook Actal gevraagd. De administratieve lasten van zo'n maatregel zijn volgens mij nihil, het is alleen een knopje omzetten. Ik ben daarom benieuwd naar uw schriftelijke informatie over de bezwaren tegen mijn voorstel.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Je moet iets doen, dus heb je in ieder geval nalevingskosten. Ook op dat punt hebben wij ons na zware aandring van de Tweede Kamer gecommitteerd om 15% van de nalevingskosten te verminderen. Volgens mij heb je ook administratieve lasten, omdat je als overheid bedrijven een verplichting oplegt om iets te doen, namelijk de mail te bevestigen.

Mevrouw **Vos** (PvdA): Het is van tweeën een. De administratieve lasten voor burgers en bedrijven voor bijvoorbeeld aangetekende brieven zijn mijns inziens veel hoger dan van deze relatief simpele ingreep.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Dat klopt, maar wij hebben niet geregeld dat je een abonnement altijd moet opzeggen met een aangetekende brief. Hier maakt u wel een algemene verplichting.

De heer **Van der Ham** (D66): De discussie over hoe wij met mails omgaan, wordt ook op heel veel andere terreinen gevoerd. Hoe kunnen wij er nu een digitale handtekening onder zetten die juridische kracht heeft? Ik zou graag zien dat dit punt op een ander moment hier terugkomt met bijvoorbeeld die cc-variant en de variant van mevrouw Vos. De heer Van Dam zei al dat als het waterdicht moet zijn, je moet denken aan versleuteling, hetgeen inderdaad veel te ingewikkeld is voor zo'n kleine handeling. Ik zou graag dit soort elementen in een brief van het kabinet terug willen zien, juist met het oog op de justitiële kant, maar natuurlijk ook met het oog op de mogelijke administratieve lasten ervan.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ik ben ook staatssecretaris

Heemskerk

van ICT. Als verantwoordelijke voor het ICT-beleid van het kabinet zal ik samen met de minister van Justitie, de minister verantwoordelijk voor de contractwetgeving, op een goede plek, via Justitie of via de ICT-agenda, dieper ingaan op de digitale handtekening. Daarbij zal ik zeker ook ingaan op de rechtszekerheid, zowel tussen consumenten en bedrijven als tussen bedrijven onderling. Ik heb het dan dus eigenlijk over e-herkenning. Ik zeg dus nadrukkelijk toe dat ik hierop op een goede plek zal ingaan.

Ten slotte de motie van de heer Van der Ham. In deze motie draagt hij mijn opvolger op iets te doen. Ik ga er daarbij van uit dat de verkiezingen in mei 2011 plaatsvinden en dat de formatie voor september 2011 is afgerond. Ik vind overigens wel dat de heer Van Dam gelijk had met zijn opmerking dat het de vraag is of het nodig is om het na twee jaar te doen. Waarom nemen wij hiervoor niet wat meer tijd? Als het helemaal misgaat, krijgen wij het toch wel binnen een jaar of een halfjaar te horen. De branche trekt dan echt wel aan bel. De heer Van Dam stelde volgens mij terecht voor om het na een periode van vier jaar te doen, want dan kun je het beter uitfilteren.

Ik vul dat aan met het voorbehoud dat het allemaal wel eens heel ingewikkeld zou kunnen blijken te zijn. Stel je bijvoorbeeld voor dat steeds meer mensen hun krant blijken op te zeggen: komt dat dan door een verandering in het leesgedrag en een verschuiving naar het internet of is het een gevolg van de hulp die de consument krijgt van deze initiatiefwet? Hoe maak je een onderscheid tussen opzeggingen als gevolg van ander leesgedrag en als gevolg van het gemakkelijker opzeggen door deze wet.

De heer **Van der Ham** (D66): Dat soort beschouwingen maakt onderdeel uit van een goede evaluatie. Dat lijkt mij in goede handen bij de staatssecretaris. Twee jaar is volgens mij een goede termijn. Ik vraag niet om "een jaartje" maar om twee jaar, want dan kun je echt al wel iets zeggen over de ontwikkelingen waarover de uitgeverij zich op dit moment zo veel zorgen maken. Juist met het oog op deze voor de uitgeverij zo rumoerige tijden lijkt twee jaar heel redelijk. Het hoeft overigens geen vergaande consequenties te hebben, maar dat is ook afhankelijk van de kwaliteit van de evaluatie.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Ik laat het oordeel over de motie aan de Kamer.

De **voorzitter**: Ik dank de staatssecretaris. Mijn excuses dat ik u in eerste instantie over het hoofd zag.

Wij hebben drie toezeggingen: een brief van de staatssecretaris naar aanleiding van de nota van wijziging, een brief van de minister van Financiën over het persbericht van de verzekeraars en een brief over de digitale handtekening en alle problematiek die daarmee samenhangt.

Staatssecretaris **Heemskerk**: Voorzitter. Ik streef ernaar om de brief naar aanleiding van de nota van wijziging dinsdag voor 12.00 uur bij de Kamer te hebben. Ik weet niet op welke dag u de stemmingen agendeert, maar om

het tempo erin te houden, willen wij de Kamer deze brief dinsdag doen toekomen.

De **voorzitter**: Ik hoor dan van de leden of zij in staat zijn om te stemmen.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De vergadering wordt van 12.30 uur tot 13.30 uur geschorst.

De **voorzitter**: Op de tafel van de Griffier ligt een lijst van ingekomen stukken. Op die lijst staan voorstellen voor de behandeling van deze stukken. Als voor het einde van de vergadering daartegen geen bezwaar is gemaakt, neem ik aan dat daarmee wordt ingestemd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel voor, de volgende stukken van de stand van werkzaamheden af te voeren: 22343-234; 2009Z11678; 30015-33; 27428-136; 22343-232; 21501-08-312; 31700-A-115; 29984-183; 31700-A-113; 31700-A-114; 31700-A-98; 29984-181; 29984-175; 29385-44; 31700-A-94; 2009Z08091; 31700-A-90; 31700-XV-67; 2009Z11293; 25422-69; 27858-75; 25422-68; 25422-66; 22343-233; 31253-18; 26631-315; 31710-7; 31239-63; 31923-2; 29389-18; 27926-136; 27926-126; 27562-18; 30495-6; 22112-865; 21501-08-308; 21109-191; 21501-08-305; 30597-74; 30597-73; 23235-89; 29220-15; 31700-XVI-156; 26631-316; 27295-151; 2009Z09333; 2009Z10515; 31700-VI-129; 31700-VI-128; 24077-235; 31700-XVIII-89; 31439-16; 29453-117; 29453-119; 27562-35; 21501-02-908; 23235-87; 26631-291; 30597-46; 30597-44; 31913-3; 2009Z09459; 31700-XVI-152; 23645-298; 31305-124; 31305-90; 30597-75; 29689-255; 29689-253; 30597-60; 29689-224; 29689-258; 31792-XV-4; 31792-XVII-3; 31792-X-3; 31965-XVII-3; 31700-XVII-45; 31965-XI-3; 31965-XV-3; 23645-296; 23645-297; 23645-292; 23645-293; 23645-289; 28642-44 en 23645-294.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Vendrik. De heer Vendrik hoort mij niet. Hij geeft nu de schuld aan de heer Samsom. Alles is de schuld van de heer Samsom. Als wij dat nu gewoon afspreken voor de rest van het jaar, dan zijn we daarmee klaar.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter. Niet alles is de schuld van de heer Samsom, zo kan ik vanaf deze plek melden.

Mevrouw de voorzitter. Gisteren heeft de minister van VROM, mevrouw Cramer, een zeer kritische speech gehouden bij de opening van het studiejaar van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Zij maakt zich grote zorgen over de effectiviteit van het klimaatbeleid, waarvoor zij zelf als eerste verantwoordelijk is. Zij uitte kritiek die GroenLinks uit het hart is gegrepen, maar zij zei ook dat het kabinet pas volgend jaar misschien over extra maatregelen denkt. Ik vind dat dat niet kan. Ik doe twee verzoeken. Ten eerste ontvang ik graag van de minister van VROM voor dinsdag 12.00 uur een brief met tekst en uitleg over haar speech en de politieke implicaties daarvan. Ten tweede voer ik graag volgende